

40 SW

637

7.
D. NIC. HIER. GVNDLINGII,
IVRISCONSULTI CELEBERRIMI,

QVAESTIO IVRIDICA,

AN

NOBILITET VENTER?

VVLGO

Dem Runkel-Schleher=

und

Weiber=Adel.

CONSPECTVS DISSERTATIONIS.

PROOEMIUM.

§. I. II. III. IV. *Thema, methodum, definitionem ventris
& nobilitatis continet.*

CAPVT I.

DE

NOBILITATE ROMANORVM.

§. I. II. *Apud Romanos nobilitas stirpis distinguenda
est a nobilitate honorum.* §. III. *Romulus patres, seu patricios
instituit.* §. IV. *Cur dicti patricii? Patricii maiorum mino-
rumue gentium.* §. V. *Claritas & antiquitas generis differe-
bant.* §. VI. *Plebeia familiae admissae ad honores: unde nobi-
litis noua facies.* §. VII. *Nobilis unde? Quinam gesti Ma-
gistratus nobilitatem pepererint?* §. VIII. *Homines veteres, &*

CONSPECTVS DISSERTATIONIS.

noui. Nobilitas maior, minorue. §. IX. Stirpe antiqua ortos Romani non etiam appellabant nobiles. §. X. Quamuis auctores classici non semper loquantur accurate. Quid patricia gentis nobilis? §. XI. Ordo equestris: eius dignitas. Equitum differentia. Equites splendidi, magni. §. XII. Plebis definitio ab Atteio Capitone structa defensa ac a liberata Lipsii objectionibus. Varia de Romana nobilitate & equestri ordine distinctius, atque vulgo sit, proposita. §. XIII. Et exemplis illustrata. §. XIV. Disquisitio de adscititia Romanorum nobilitate. §. XV. Nobilitas imaginum, seu bonorum neque lege neque senatus consulto, neque rescripto poterat acquiri. §. XVI. Quid sit apud Ciceronem beneficio Quiritium imagines familiæ consequi? §. XVII. Nobilitas stirpis privilegio sæpe dabatur. §. XVIII. Etiam feminis nobilitatis iura. §. XIX. Patricia dignitas collata Theodoræ Augustæ. §. XX. Quin Imperatores abiectissimis feminis interdum nobilitatis ornamenta permittebant. §. XXI. Explicatur lex 4. ff. de iure aureorum annulorum. Annulus non semper erat insigne nobilitatis. παραρρέματα in explicatione huius legis Virorum doctorum Pancirollus laudatur.

C A P. I I.

D E

NOBILITATE GERMANORVM.

*§. I. Germanorum ordinis Nobilitatis. Quid sit Tacito princeps? §. II. Saxonum ordinis non differunt ab ordinibus, quos signat Tacitus. Hertii dissensus. §. III. Lassi apud Nitbardum quid? vocabuli huius etymologia. Varia de vocibus: Laudemium, Los, Lot, Losung. §. IV. Lassi serviles. Nitbardus, Eginhardus, Adamus Bremensis conspirant cum Tacito, neque
hic*

CONSPECTVS DISSERTATIONIS.

bic contrarius est illis. De Francorum nobilium ordinibus. H. Valesii & Hertii opinio sub examen reuocata. Illustris Thomaeus defensio. §. V. Domini, Drudi, Barones ordine ab ingenuis & caballariis diuersi. Drutbin. Drotbning. §. VI. Quod testimoniis probatur. Farones, Barones quid? §. VII. Vertozus laudatur. §. VIII. Nobilitas imaginum Francis Germanisque incognita. §. IX. Ad munera regni publica domini perueniebant: ingenui seruitiis bellicis destinabantur: uniuersi interea milites. §. X. Sacerdotum nobilitas. §. XI. Cur nobiles delecti? Pontificis Romani insidia. §. XII. Qua ratione iis obuiam itum? Difficultas probandi auos proauosque. §. XIII. Langobardorum nobilitas minus tersa. §. XIV. Vasallorum ordines apud Langobardos explicati noua ratione. §. XV. Nobilitatis Germanicae purioris decrementum, eiusque causae. §. XVI. Cautiones veterum nobilium contra novos. §. XVII. Diplomatica nobilitas.

C A P. I I I.

COMPARATIO ROMANI GERMANICIQUE IVRIS RESPECTU NOBILITATIS MATERNAE, SEU QVAE EST A VENTRE.

§. I. Comparatio generalis nobilitatis Romanae & Germanicae. §. II. Romanicaeuebant in aristocratia, nec promiscua patriciis plebeiisque forent matrimonia. Hinc femina, quae enupsit, omnem dignitatem amittebat. §. III. Canuleius Tribunus plebis contraria rogatione tollebat legem Decem virorum. Vnde varia de nobilitate quaestiones enatae. §. IV. Hinc patriciae viris plebeiis nuptae non amplius amittebant dignitatem; sed

CONSPECTVS DISSERTATIONIS.

insuper participes fiebant splendoris maritalis. Ara pudicitiae plebeiae & patriciae. §. V. Cur de materna genere gloriarentur Romani? §. VI. Confutatur eorum error, qui Romae maternum nobilitasse genus sibi persuadent. §. VII. Vera causa, quare a Viris feminae Romanae acciperent nobilitatem, eiusque insignia. Domus mariti. Deductio in domum. Scaeuola l 66. ff. de donat. inter V. & V. explicatus. §. VIII. Vnde Senatorum filiae & uxores clarissimae effectae? §. IX. Quomodo itidem hunc titulum honoremque perdiderint? §. X. Imperatorum in ferendis legibus de inaequalibus nuptiis inconstantia. §. X. Confusio doctorum nobilitatem & ingenuitatem miscentium. §. XI. Num soli Senatores clarissimi? Locus Aelii Lampridii expositus. §. XII. An equiti nupta manserit clarissima? Martialis epigramma XVII. lib. V. Cistifer quid? §. XIII. Denubentes restitutae nonnunquam in integrum. §. XIV. XV. XVI. XVII. Feminarum Iliensium, Delphensium, Ponticarum priuilegia male ad maternam nobilitatem probandam accommodantur: quod copiosius ostenditur. Honores municipiorum etiam a Senatoribus Romanis retenti. Lex 23. ff. ad Municipalem in luce constituta. §. XVIII. Bartoli & Iasonis error de nobilitate mulierum marito imputanda. Uxores Romanae non sunt cognominatae a maritis. Tb. Reinesii hallucinatio. §. XIX. Ulpiani fragmentum de filiis naturalibus matrem sequentibus. §. XX. Patris in connubio praerogativa variis ex causis. §. XXI. In quo naturales liberi sequerentur matrem? Guilielmus Dauiatius laudatus. Liberi naturales diu neglecti in Romanorum legibus. Eorum appellatio πολύσημος. §. XXII. Ostensum, Ulpianum non loqui de nobilitate sed libertate, ac ingenuitate; non de ciuilibus, sed naturalibus. §. XXIII. Nobilitas ad aduentitia & ciuilia, non naturalia pertinet, Franciscus

CONSPECTVS DISSERTATIONIS.

*ciscus Amoya laudatus. §. XXIV. Contrariam opinionem Sarr-
 cbius tuetur: qui confutatur copiose. Inconcinna sententia,
 feminam nobilem extra matrimonium gignere nobilem. Po-
 tius talis femina apud Romanos maculosa fiebat: stuprum in
 femina nobili punitum. Ea non potuit esse concubina. §. XXV.
 Etiam patriciae impudicae infames fiebant, Ciceronis locus lib.
 III. de Natura Deorum cap. 18. de DEa DEum generante ex-
 positus. Odium Iustiniani in notos spuriosque personarum il-
 lustrum. Spurii nec agnationem, nec cognationem habe-
 bant. Observatio singularis de patriciis a plebeio adoptatis;
 & feminis patriciis propudiose viventibus. §. XXVI. Etiam
 liberi ab utroque parente nobili extra matrimonium generati
 sunt ἀπαύτως. Nec legitimati fiebant nobiles. §. XXVII.
 Sed potest tamen lege civili stabiliri, ut ob maternum genus no-
 biles fiant liberi. Origo opinionis contrariae. §. XXVIII. Ger-
 mani patria voluerunt esse coniugia. Saxonum acerbitas ab
 Eginbarzo animaduersa. Saxonum Respublica olim fere ari-
 stocratica. §. XXIX. Franci ingenuas mulieres servis se iun-
 gentes servituti addicebant. §. XXX. Allemanni prolem. Lon-
 gobardi & Burgundi Saxonum seueritatem imitabantur. Qua-
 re confutantur negantes, nobilitatem stirpis, qualis Germano-
 rum erat, posse extinguere. §. XXXI. Matrimonia Germano-
 rum seuera. Vxor ad maritum tota se componebat: ab eo o-
 mnia habebat, expectabatque. §. XXXII. Campanarum mulie-
 rum in Francia priuilegium non probat, ventrem nobilitare.
 Quando inualuisse credatur? §. XXXIII. In reliqua Gallia aliud
 obtinet: immo Campanorum priuilegium non amplius in usu
 est. §. XXXIV. Præsumpta opinio de Germanorum vera
 & naturali nobilitate clare refellitur. §. XXXV. XXXVI.
 Distinctio inter nobilitatem & splendorem nobilitatis denuda-
 tur.*

CONSPECTVS DISSERTATIONIS.

tur. §. XXXVII. Naturalis nobilitas est incomprehensibilis. Iureconsultorum quorundam error logicus insignis. §. XXXVIII. Opinio Doctorum de nobilitate stirpis permanente & indelebili inepta, simul ac ridicula. §. XXXIX. Eorum repugnantia. §. XL. Maternum genus etiam Germani in nobilitate respiciunt. §. XLI. Quare hoc fiat, factumque sit? §. XLII. Negatur de cetero, maternum genus dimidium nobilitatis efficere. §. XLIII. XLIV. Quamvis paterna stirps inde aliquid laudis & gloria accipiat. Quod exemplis declaratur. §. XLV. Contra dicentes pragmatricos insectantur sine causa; cum ipsis nullo modo faveat usus. §. XLVI. Vxor plebei mariti conditionem in Germania sequitur; nobilitatemque amittit: ergo plebeios generat, non nobiles. §. XLVII. Nobilis femina spurii viles sunt. Regum filii naturales aliquid præcipui habent. Vera illius rei causa. §. XLVIII. Vtrumque copiosius demonstratur. Spurii in feudis reiecti, & regni publicis muneribus. §. XLIX. etiam in feudis femineis atque hæreditariis. Occultati. Quare secundæ Maximiliani I. nuptiæ displicuerint Electoribus aliisque. §. L. Num Christus a matre nobilitatem adeptus sit? Exploditur huius argumenti applicatio. Quamobrem feminarum in Iudæorum genealogiis mentio fiat? §. LI. Num imminuatur nobilitas feminae Principis Comiti & Reginae Principi nubentis? §. LII. Quod distinctius explicatur. Principum ordo utrum sit distinctus ab ordine Dominorum? quod negatur, hincque variae quæstiones deciduntur. §. LIII. Et in primis ostenditur, non amittere, aut imminuere tales feminas nobilitatem suam, quam diu alicui nubunt sui ordini. §. LIV. Quod secus, si iungantur Equiti. §. LV. An mulier equestris generis doctori, aut nova nobilitato, aut Ministro in auctoritate constituto sociata denubat?

PROOEMIUM.

§. I.

Oli existimes, nos de nobilitate in genere multa conuassaturos : deinde de ventre & ratione, ob quam hoc vocabulo fimus vfi, dicturos plura. Est quidem methodus hæc admodum frequens, sed, nostro iudicio, nimis proletaria, &, quia alienis locum relinquit, ab ineptia haud procul remota.

§. II.

Tu dic, aut dictum tibi puta, nobilitare nobis sonare, aliquem participem nobilitatis

A

tatis

tatis efficere, & ventrem significare mulierem stilo Iureconsultorum,

§. III.

Nobilitas vero eminentiam ac prærogatiuam personalem innuit in ciuitate, quam propterea non definimus absolute, quia pro arbitrio sæpe diuitiis, sæpe fortitudini, raro virtuti & sapientiæ, ac sæpe sæpius denique, nescio, cui rei superstruitur.

§. IV.

Quocirca regionis consuetudinem, Germaniæque potissimum, vbi vitam agimus sumtoque calamo scribimus, morem censem circumspiciendum. Quem finem, vt tanto certius adsequamur, aliqua de Romanorum institutis prætermittenda sunt, partim, vt falso tradita perspicue cognoscantur, partim, vt confusionis non ferendæ fons, qua doctorum decisiones pleræque scatent, hac in caussa omnibus ostendatur. Cetera velut a scopo nostro abludentia missa facimus.

CAPVT I.

DE

ROMANORVM NOBILITATE.

§. I.

Igitur primo loco ea, qua fieri potest, breuitate monemus, obseruasse plerosque, non fuisse Romanis nobiles, nisi qui exercuissent Magistratum, & ab his essent prognati, aut cum iis arctissime coniuncti. In qua obseruatione aliquid contineri veritatis, diffitendum non est; Sed sunt tamen addenda luculentiora, non animaduersa omnibus & intellecta, non etiam rite perpenſa vniuerſis.

§. II.

Distinguebant namque initio Romani *sanguinis* præstantiam a nobilitate *bonorum*. Illam a patria æſtimabant, & ciuitate cum maxime Romana, quæ omnium erat præstantissima. Quare qui stirpem in ea habebant antiquissimam, illi fane censebantur præcipui ac primarii. Hinc operæ pretium indagare, quænam in illa stirpes antiquissimæ?

§. III.

Et notum est, Romulum in duas partes vniuersum populum distribuisse. Nam qui genere, opibus, potentia, auctoritate plurimum possent, rerumque gestarum gloria excellerent, *eos*, vti Auctor præfationis nobilissimus loquitur, quam libello de familiis Romanorum Antonii Augustini videmus præmissam, *Senatores constituit & PATRES honoris atque virtutis causa appellauit, reliquos vero, qui rebus omnibus inferiores essent, egentes & inopes, plebeios: illos rempublicam administrare, magistra-*

*rus gerere, auspicia sacra obire: hos agros colere; & quæstuo-
sis artibus operam dare: illos patronos, hoc clientes esse voluit.*
Testes ex antiquioribus hic nominare liceret Dionysium Halicarnasæum & Plutarchum, scriptores probatæ fidei, si foret quisquam, qui in clarissima luce hac de re dubitaret.

§. IV.

Patres illi, si *Liuius* fides, vocabantur, quod Patrem ciere possent; si *Dionysio*, quod ætate & generis splendore cæteris anteirent. Vtrumque nostræ non obest opinioni. Sat est, PATRES dictos PATRICIOS, & centum Senatores PATRES. Ab his qui originem duxere, vt *Iunii*, *Valerii*, *Fabii*, *origine* Patricii erant; cæteri, qui vel ab subsequen-
tibus Regibus, vel Senatus consulto, vel lege late deligebantur *cooptatione* tales sunt effecti. Id exploratum, patricias familias in maiorum & minorum gentium classes fuisse distinctas. Iterum enim *Liuius* auctor est, eos quos *Romulus* cum ceteris Regibus, vsque ad *Tarquinius Priscum* legerant, Patricios maiorum gentium, quos vero *Brutus*, minorum gentium; sed Patres tamen, seu Patricios (*) *ob similitudinem curæ*, *Velleio* teste, appellatos esse. Nec male arguunt, qui postremis Patrum conscriptorum nomen indunt, conscriptorum, inquam, in Senatum nouum: qua de re *Festus* consulendus in voce *conscripti*.

§. V.

(*) Sunt, qui maiorum gentium Patricios patres, minorum Patricios appellatos autumat; idque innuere voculam diminuentem; sed vix est, vt ad hanc differentiam veterum attenderit quisquam.

§. V.

Ex quo prorsus patere arbitor voce nimis præcipiti adseuerari, Romanos ortum sanguinis neglexisse. Rectius agunt, qui inter *claritatem* & *antiquitatem* aliquid differentiae constituunt. *Antiquitas* ad genus, & sanguinem pertinet; *claritas* ad gestos in Republica honores.

§. VI.

Etsi enim reliquæ, præter Patricias, familiae plebeiae & abiectæ prima illa ætate erant; postea tamen, ubi mutata quadantenus reipublicæ facies, ubi connubia, sacra auspicia cum plebeiis sacratiss sunt communicata legibus, ubi fasces, sellas curules, triumphos eadem sunt adeptæ, ubi in administratæ Reipublicæ gloriam & laudem admissæ, multæ sane ea ratione effectæ sunt nobiles ac claræ.

§. VII.

Nobilis a noscendo dicitur, estque ea vox τῶν μέσων, sumiturque in peiorem partem & bonam. Hoc loco nobilis honestum continet, honestas honores ponit, honores imagines generant, quoque plures & ex consequenti antiquiores, eo clarior apparebat familia, eo speciosior videbatur nobilitas, si in atriis, ubi maiorum erant imagines, longo hæc censerentur ordine, & Consul, & prætorum ostenderent vultus, aut etiam Dictatorum, Censorum, Triumphalium. Inferiorum etenim, Quæstorum puta, aut Tribunorum, aut Ædilium, etiam Curulium, in familiae nobilitate censenda vix ullam Romanos habuisse rationem iam Henricus Dodwellus (*) animaduertit, nisi qua viam sternebant ad magistratus maiores.

A 3

§. VIII.

(*) Prælect. III. ad Spartiani Hadrian. p. 201.

§. VIII.

Quibus rite perpenſis nullo nunc negotio intelligitur *veterum* & *nouorum* hominum appellatio. Qui enim primi talibus honoribus conueſtiebantur, nouorum, & qui ab his proſati *veterum* paulatim nomen conſequebantur. Tantum maiorem ad nobilitatem acceſſionem notes factam, quo plura ſimul conſpicerentur in imaginibus inſignia triumphalia, eaſque familias viſas clariores, quæ rebus geſtis, victoriis & honoribus eſſent cumulatiores: vt ut Senatores ad vnum omnes, Auguſto ordinante, cenſebantur clariffimi & conſueto hoc e- logio ornabantur aliquamdiu vniuerſi.

§. IX.

Quod in recentiorum libellis confuſionem peperit, hoc eſt. Non animaduertebant illi Patriciorum & Nobilium diuerſas diſtinctasque notas. Quem enim nos vulgo nobilem dicimus, generoſo ſanguine, veterrimaque proſapia ortum, hunc Quirites proprie non nominabant nobilem, ſed Patricium, ſicuti nobilitate donatos dicebant traduſtos, alleſtos & cooptatos ad Patriciatum. Id dudum Iacobus Curtius *Tom. I. Coniecturarum c. XXIX.* perdocte obſeruauit, dignus auctor, qui Iureconſultorum manibus affidue teratur, ne ſeparanda miſceant, compingantque in vnum ſeiuncta.

§. X.

Scio equidem, auctores veteres non adeo fuiſſe exquiſitos, vt eam differentiam obſeruarent ſemper & omni loco. Ipſe Liuius *Lib. VI. cap. extr.* pro patriciis ſæpe dicit nobilitatem. At loquitur ſermone vulgari, & ævo ſuo recepto. Nam ſicuti Nobiles in primariis numerabantur Viris; ita Patricii omnibus anteeundo ple-

plebeios longo post se interuallo relinquebant. Solum id obseruabatur discriminis, quod plebeii etiam essent nobiles, nemo autem ex plebe Patricius: quamuis Patricii munerum publicorum causa atque inprimis Ciceronis æuo, nonnunquam transirent ad plebeios. Unde in eam opinionem adducor, sequiori ætate aut nobiles patriciæ a nobilibus gentis plebeicæ fuisse discretos, aut nobilitatem, quæ honoribus fulcitur, cum patricia prosapia aliquando inueniri coniunctam. Quod forte eodem recidit. Nam si coniuncta fuit, colligitur certe, fuisse eam per se discretam, quia demum iungebatur. Saltem apud Sallustium *B. I. cap. C.* inuenio *Sullam patriciæ gentis nobilem*: tametsi non nescio eradi voculam *nobilis* a Criticis quibusdam, maxime cum *Seruius Grammaticus* eam non recitet. Verum tamen memor sum obseruationis *Perizonianæ in animaduersionibus historicis cap. IX. p. 371.* *Verum enim vero documento, inquit, hæc sent, ut sunt clarissima, quam inanis & vana sæpe sit opera eorum, qui in istis Poetarum (adde Historicorum) fragmentis apud GRAMMATICOS hic illic occurrentium, verum semper & integrum eruere conantur sensum; immo quam periculosum sit & aliæ plenum, eum coniecturis & emendationibus velle assequi, quum GRAMMATICI illi frequentissime ex Classicis auctoribus verba adferant non integri, sed abrupti sensus, satis habentes, si eam vocem, vel dictionem exhibeant Lectori, ad quam probandam iis vtuntur, sine respectu sententiæ totius loci.*

§. XI.

Vnum addo de ordine equestri, antequam ad alia transeamus. Equestris quippe ordo medius interponebatur inter Patricios & Plebeios. Qui eques, non statim Patricius, nec qui Plebeius itidem Eques. Sed pote-

poterant interea legi ex plebeiis Equites, & ex Equitibus Senatores, si tot haberent sestertium millia, ad pendendum censum, quot requirebant Romana instituta. Nec illis deerat dignitas, ut ut gentis erant plebeia. Unde claret, non pertinuisse semper ad ordinem plebeium, qui ex plebe oriunde. Vti plebei nobiles; ita etiam efficiebantur equites. **EQVO** donari beneficium erat; sed hoc beneficium ius imaginum nondum dabat; quippe quod a gestis magistratibus maioribus unice pendebat. Quare familia Equestris nondum erat nobilis: quamlibet palam sit, duplex Equitum Romanorum genus fuisse: Vnum, qui a proavis hæredes Equestris ordinis erant: alterum eorum, qui fortunæ seu militiæ munere Equites fiebant. Quam distinctionem ex solo doceri Ouidio Ioannes Massones notauit in *vita Horatii* p. 114 vbi simul monet, priores propterea *Equites ILLUSTRES, SPLENDIDOS, SPECIOSOS, MAGNOS* dictos: an *CELSOS* quoque? dubito.

§. XII.

Ex quo consequitur, ut vera sit definitio Ateii Capitonis apud Gellium *lib. X c. 20.* quam temere sugillauit Lipsius: *Plebs dicitur, in qua gentes ciuium Patricia non insunt.* Nam qui Patricii non sunt, plebei sunt: non autem qui plebei, aut, si mauis, ex plebe, equites non sunt: aut qui equites, plebs. Nam & Patricii sæpe fiebant equites, nempe, si tantum ipsis non esset in ære, quantum conueniebat Senatoribus. Itaque & Patricii erant Equites & ex plebe oriundi interdum Senatores. Primo quidem soli patricii equites erant & senatores & consules, & magistratus maiores. At procedente tempore etiam plebi ad dignitates aditus recludebatur.

debatur. Vnde & in equestri ordine plebeii, qui post receptionem & translationem in hunc ordinem non amplius pertinebant ad plebeium: essent licet ex plebe oriundi, & vel fortune munere, vel propriis meritis ducti ad altiores magistratum gradus. Summatim dicam: Nemo patriciorum erat plebeius origine; nemo ex plebe patricius: Multi ex plebe equites: multi ex patriciis equites: qui omnes plebeio ordini, sellulariis, puta, mercatoribus, opificibusque opponebantur, utpote in equestri ordine constituti. Quare diuersa sunt, esse ex plebe, seu plebeium, & plebeii ordinis; esse equestris ordinis & patricium. Multi namque erant patricii, nec tamen equites; & multi equites non itidem patricii. Patricii enim dicebantur, qui ex patribus primis & cooptatis oriebantur: plebeii ex his non oriebantur. Igitur ut plebeii non erant patricii; ita equites, praetores & consules saepe plebeii: quamuis postremi haud raro essent fierentque nobiles; & patricii & plebeii interdum equites, non autem simul & eodem modo nobiles. Nobiles enim ius imaginum habebant: imagines magistratum maiorum honores & titulos praeponebant: ceteroquin nobiles proprie, ut haec vox sequiori aeuo adhibebatur, vix erant. At nec equites, nec patricii ad summos illos honores adscendebant semper & necessario; aut, si hoc fiebat, non tamen imagines habebant statim: de quo Norisius in *Cenotaphiis Pisanis* collegit nonnulla.

§. XIII.

Ne aenigmata nos loqui existimes, subiicimus exempla. Mæcenases eques splendidus erat; nequaquam vero nobilis, aut patricius: non iste, quia maiores eius

B

nullo

nullo maioris magistratus munere fulgebant: non hic, quia neque ex patribus primis, neque cooptatis descendebat, eiusque stirps inter antiquissimas ciuitatis patriciasque non inueniebatur. Cape amplius. Sulla patriciæ gentis erat; non autem nobilis secundum suæ ætatis stylum, quia Sallustio auctore *Bell. Jugurth. c. 100. familia probe iam extincta ignauia maiorum.* Iam fac, Sullam consecutum equestrem dignitatem; & habebis Equitem patricium. Adde sis C. Marium. Hic patrem habebat nullam. Finge nunc equitem, & erit is ex plebe eques: finge insuper senatorem ac consulem, & nondum euadet nobilis, sed ius ponendæ duntaxat ad posteritatem imaginis indipiscetur: nunquam futurus patricius cum omni posteritate, quoniam gentis patriciæ vetustissima stirps deficit: nisi fortassis ad optimates allegatur tota Marii gens, & ad patriciatus culmen traducatur noua lege, aut instituto.

§. XIV.

Lubens postrema scribo, vt disquirendi nascatur occasio; fueritne adscititia Romanis cognita nobilitas? Video enim hanc rem anxios habuisse nonnullos. Verumtamen si distincte cogitassent de toto nobilitatis apud Quirites filo, si seiunxissent tempora, si formas Reipublicæ diuersas ante oculos sibi constituissent, si patriciam nobilitatem cum nobilitate proprie dicta non commiscuissent, si de Equestri dignitate rite fuissent edocti, sanius certe atque clarius de re, licet abstrusa, & variis difficultatibus obstrueta, differuissent. Neque enim hic Tiraquellus, Christinæus, Noldenus, Mauritius, Bonus Cartilius, Draco, alique Auctores in scholis noti omne punctum ferunt: conscribillant & colligunt

gunt varia, vt aceruus fiat; sed doctior inde fere abit nemo; confusiores omnes.

§. XV.

Quamobrem exploratum & fixum maneat, nobiles habuisse & ostendere debuisse imagines maiorum. Sume nunc legem, aut Senatusconsultum, aut imperiales quoque codicillos, quo pacto hæc omnia dare & largiri potuere Brutorum, Cassiorum, Catonum imagines, ut collocari istæ potuerint in prima ædium parte? Quis eas reputasset similes maiorum suorum vultibus, cum essent imagines aliorum, Virorum vtut clarissimorum? Tale ius imaginis non toga sola, non prætexta, non etiam sella curulis sola ad memoriam posteritatemque cum incremento prodendam, non lex, non Senatusconsultum, nec Principum rescripta efficere poterant: aliquid hic accessisse oportebat amplius; altioresque requirebantur honores, potiora & repetita rei publicæ exigebantur munera: patris, aui, proaui, maiorumque imagines veræ, & gentis & familiæ propriæ, non alienæ, populo erant obiiciendæ. Qui honores vti suffragiis populi Romani obtinebantur; ita totius summi imperii virtute & auctoritate vel præstari, vel fingi neutiquam poterat, vt, qui non erant olim senatores, consules, dictatores, cetera, essent nunc, aut rectius, fuissent consules & Dictatores. Fictio naturam imitatur: hic nihil occurrit naturale: facta aliena non finguntur, sed probantur: & hic requiruntur res gestæ aliorum, pluribus notissimæ: vnde talis fictio, quanta quanta esset, nil nisi mera repugnantia esset.

§. XVI.

Ceterum apud Ciceronem, fateor, occurrit locus

in Oratione de *Lege agraria II. cap. I.* qui imperitis possit imponere: *Est hoc, inquit, in more positum, Quirites, institutoque maiorum, ut ii, qui BENEFICIO vestro imagines familiæ suæ consecuti sunt, eam primum habeant concionem, qua gratiam BENEFICII vestri cum suorum laude coniungant.* Quid enim est beneficio Quiritium imagines familiæ suæ consequi? Enimvero non hoc adfirmat Tullius, dedisse Quirites ius imaginum illis, qui non haberent, sed suo suffragio magistratus mandasse, qui caussa sunt ponendæ imaginis suæ. Quare consequi imagines familiæ suæ, est, magistratus curules a maioribus suis gestos item capere, quod erat nobilitatis, ut recte ad hunc locum rationes subducit LAVREDANVS siue SIGONIVS. Potius notum est, quam indigne tulerint Romani imagines fingentes, & in laudationibus funebribus falsa de maioribus effuentes. Queri hac de re, hoc est, falsis imaginum titulis aliquoties Liuium Ezechiel Spanhemius, Vir illustris, *dissert. X. de Usu & Præstant. Numism.* animaduertit inscriptosque id genus familiarum numos, quibus certam vetustas deroget fidem, commemorat. Cui nos addimus Ciceronis testimonium *cap. XVI. in Bruto*: *Nec habeo, inquit, quenquam antiquiorem, cuius quidem scripta proferenda putem, nisi quem Appii Cæci oratio de Pyrrho, & nonnullæ mortuorum laudationes forte delectent. Et hercules hæc quidem extant. Ipsæ enim familiæ suæ quasi ornamenta ac monumenta seruabant, & ad usum, si quis eiusdem generis occidisset, & ad memoriam laudum domesticarum & illustrandam nobilitatem suam. Quoniam bis laudationibus Historia rerum nostrarum est facta mendosior. Multa enim scripta sunt in eis, quæ FACTA NON SUNT, falsi triumphi, plures consulatus, genera etiam*

etiam falsa. Cuius fraudis propterea mentionem iniicimus, ut comperiant dissidentes, quam foret ineptum, publica auctoritate concedere nobilitatem, & fictas largiri imagines, quibus lux veritatis historia suum aliquando necessario amissura esset splendorem.

§. XVII.

At longe aliter iudicandum de nobilitate stirpis. Atque est iam ea de re aliquid indicatum, quando multas ad patriciatum cooptatas & allectas familias scripsimus. Iam vero pro nobis loquatur copiosius, quam supra §. III. laudauimus, erudita præfatio: *Etenim a Pomilio Rege Numa Marcius ascitus in patriciorum numerum est: & Iulii, Quinctilii, Seruilii, Geganii, Curiatii, a Tullo Hostilio: a Ser. Tullo, Octavii Senatusconsulto etiam patriciorum cooptationem fieri solitam, testis est gens Claudia, quam a Senatu, quum ex Sabinis in urbem migrasset, inter patricos allectam Livius, Dionysius & Tacitus testantur, lege vero, ut qui lege Iunia a L. Bruto, lege Cassia a Cæsare, & lege Sentia ab Augusto, in patriciorum ordinem lecti sunt.* Scilicet, quæ iuris sunt, facile finguntur. Cum Claudius Cæsar patriciarum familiarum, maiorum more, numerum auxisset, iura patriciorum tribuit novis, non facta ad eos neutiquam pertinentia: (*) de quo locus *Taciti* memorabilis est *Annal. L. XI. cap. 25. p. 676.* *Iisdem diebus, inquit, in numerum Patriciorum ascivit Cæsar verustissimum quemque e Senatu, aut quibus clari parentes fuerant, paucis iam reliquis familiarum, quas Romulus maiorum & L. Brutus minorum*

B 3

genti-

(*) Disputatur Iuris auctores multa in contrarium, præcipue Hispani quibus respondit Franciscus Amaya *Comment. ad Lib. X. C. Si servus aut libertus ad Decurion. odspir. p. 311.*

*gentium appellarunt; exhaustis, etiam quas Dictator lege Cas-
sia & Princeps Augustus Lege Brutia sublegere.*

§. XVIII.

In quo tamen nondum subsistimus: quandoqui-
dem constat, ipsis etiam feminis consularis coniugii or-
namenta ab Imperatoribus esse nonnunquam collata,
ita, ut quæ maritos nobilis & consules non habuissent;
tamen reputarentur consulares matronæ. Audiamus
Lampridium in *Helagabalo cap. VI. Et si unquam aliqua
matrona consularis coniugii ornamentis esset donata; quod ve-
teres Imperatores affinibus detulerant, & his maxime, quæ no-
bilitatos maritos non habuerant, ne innobilitatæ manerent.* Cu-
ius ob priuilegii causam istæ etiam matronalibus Sena-
toriarum vxorum decoramentis utebantur. Nescio
igitur, an non huc pertineat *lex 100. ff. de V. S.* quæ Vlpia-
num auctorem agnoscit: *Speciosas personas accipere debe-
mus clarissimas personas utriusque sexus; item earum, quæ or-
namentis Senatoriis utuntur.* Minimum Ioannes Gæd-
dæus, Ictus perdoctus, ea ratione hanc legem παραφρα-
ζει. *Huic quæstioni, respondet Vlpianus: Speciosas personas si-
ne sexus differentia dici omnes, quæcunque sunt aut clarissimæ,
aut inter clarissimas relatæ; quia Senatoriis utuntur ornamen-
tis, non quia Senatoriæ sint, sed ut iis ornamentis fas uti sit, ab
Imperatore consequeretur.* Quæ autem fuerint illa orna-
menta facile foret ad demonstrandum, nisi Rubenius, Fer-
rarius, Salmasius nostram diligentiam anteuertissent.

§. XIX.

Accedit tanquam ad cumulum, ipsum Iustinianum
Theodoram coniugem euexisse *εἰς τὸ πατριτικὸν ἀξίωμα*
tradente Procopio *Arcan. bist. cap. II.* Tametsi enim non
ignoro, Patriciatus honorem sub Constantino M. aliam
for-

formam accepisse, & Patricios quasi patres Imperatoris dictos ac compellatos; ac proinde ea, quæ de patriciis supra sunt adnotata, ad hoc nouum ordinis genus non pertinere; sufficit tamen, fuisse hunc honorem magnum &, vt Procopius *Lib. II. de Bell. Vandal. cap. VI.* vocat, τιμὴν ἀνώτατων, ad quem imperialibus vxorem codicillis sustulerit Imperator. Quæ obseruatio vna cum præcedentibus plene comprobat, veteribus Romanis nec sanguinis, nec imaginum, nec adscititiam & codicillarem etiam nobilitatem, inprimis sub Imperatoribus, vbi turbata & vitiata vetera gentium nomina, vbi adulterata & fere extincta stemmatum series, fuisse incognitam.

§. XX.

Quibus exemplis ne quis obuertat temere, aliud esse ex plebeia facere nobilem, aliud nobili feminae restituere amissa nobilitatis iura, ecce iterum exemplum & deinde nonnihil etiam rationis. Refert enim *DIO in excerptis Peirescianis p. 766.* atque ex eo laudatissimus Ezech. Spanhemius *dissert. XI. de præstantia & usu Numism.* matrem Hieroclis fœdissimi cuiusdam Mancipii militari satellitio in urbem deductam inter *consularium matronas* habitam fuisse. Credo, permissuros omnes, hanc feminam pertinuisse ad plebeias & abiectas. Neque mihi dubium hæret, quin Cæsares eadem facilitate, qua consularia ornamenta restituebant, aut conseruabant, illa quoque conferre potuerint de nouo. Quid enim sonat, quæso, conseruare, quam, quod concideret alias & vanesce-
ret, firmiter statuere, aut, quod iam amissum, iterum producere de integro? Quare nimium mihi solliciti videntur, qui hic distinguunt, ac nonnihil differentia inter *restituere & conferre nobilitatis iura* exsculpere conantur.

§. XXI.

§. XXI.

Potius caue facias, quod viri clarissimi fecerunt, & huc temere trahas, quæ de iure aureorum annulorum in legibus veterumque libellis leguntur, aut multum de angas, quomodo *L. 4. ff. de iure aureorum annulorum* exponas congrue. Sane Vlpianus aliud nihil statuit, quam feminas libertas ius aureorum annulorum impetrare posse a Principe, vt ingenuæ habeantur, & fici iura ingenuitatis impetrare; quin natalibus restitui, quod plus est, quia post impetrationem annulorum aureorum saluum in multis patronatus ius mansit; sed quæ vero natalibus restituebantur, ius omnium hominum primitium consequuebantur, in eum repositæ statum, in quo omnes mortales fuerunt initio. Nemo non videt, perspicue hallucinari omnes, qui ius aureorum annulorum veluti nobilitatis præcipuum *δῆγμα* contuentur. Causa errandi sine dubio fuit, quod cernerent, equites olim, quid? quod nobiles aureos gestasse annulos. At vrbs Romana, Melibcæ, non sibi semper erat similis. Quod olim nobilissimis, id Vlpiani ætate omnibus ingenuis tribuebatur. De dignitatibus qui loquuntur, tempora & ætates in primis circumspiciant, ne senatores, patricios, equites, eodem modulo omnibus sæculis dimetiantur. Hoc perspicacissimus Antonius Vacca *ad tit. ff. de Senatoribus* bene monuit, titulos & honores Senatorum per varia ætatum stadia optime collustrans, hoc I. Gothofredus *ad Cod. Theodosianum* præclare atque iterato animaduertit: vt ut alii in hunc scopulum impingentes sine iudicio diuersissima miscent & totam de nobilitate doctrinam misere perturbant. Dissidentes hoc loco Kirchmannus de *annulis* in viam reducat, qui non

non est sua defraudandus laude auctor. Simili ratione natalibus restitui non exprimit, per sorditiem amissam nobilitatem Principis beneficio recipere. Iam enim verum significatum & sensum dedimus, & dabunt profecto copiosius vulgare ad Digesta commentarii; omniumque bellissime Guido Pancirollus in *Tbesauro variarum lectionum lib. I. cap. XV.* vt ne sit necesse amplius, ter labi in hac lege 4. ff. de Iur. aur. annul. explicanda ac remouenda: *Etiam feminae ius annulorum aureorum impetrare possunt & iura ingenuitatis impetrare & natalibus restitui poterunt.* Sed festinamus ad alia, adiicientes interea verba doctissimi Pancirolli: *aureum annulum olim soli Senatores gestare poterant, qui apud extraneum aliquem Regem legatione functi essent, nec illo ubique, sed in publico tantum utebantur, inde domum reuersi ferreum accipiebant. Procedente vero tempore passim annulum aureum primum omnes Senatores, deinde Equites gestarunt, qui hoc ornamento diu a plebe sunt distincti, vt Plinius & Dion memorant. Postremo ita vulgari cæpit, vt omnes ingenui aureum annulum gestarint. Seruis vero, aut libertinae conditionis hominibus non est concessus, qui, si hoc argumento usi essent, lege Viscellia grauiter pro facti qualitate puniebantur. Si ergo hoc honore frui volebant, a Cæsare aureorum annulorum, ius impetrabant, quod adepti ingenuorum insignia ferre poterant, & licet vere ingenui non fierent, pro ingenuis tamen habebantur: ad dignitatesque & honores antea ipsis prohibitos admittebantur.*

C A P. I I.

DE NOBILITATE GERMANORVM.

§. I.

VTi Roma sibi non semper similis extitit; ita nec Germania Romano orbi similis est. Habuerunt

C

Teu-

Teutones mei seruos, habuerunt nobiles. Nobiles omnes ingenui fuerant, sed ingenui non nobiles omnes. Saltem Tacitus ingenuos & nobiles de *Moribus Germanorum cap. XXV. §. 4.* distinguit, & *libertos non multum supra seruos esse tradit: raro aliquod momentum domo, nisi sub Regnis, aut eas inter gentes, quæ regnantur.* Non inficere nobiles primi ordinis Satrapas dixeris, comitibus diuites, clientibus globoque iuuenum circumdatos; & hos forte, recentiori stilo, nobiles inferiores: vtut ingenuos omnes nullaque seruitutis macula adspersos. Saltem priores ipse Tacitus appellat Principes, Principes gentis; quemadmodum reliquos, quo Principe pugnantes, & in ipsius comitatu existentes plebis ac populi nomine percenset. Sed auertendi iterum oculi ab hodiernis Principibus sunt, ne, quod iam Grotius in libello singulari *de veteri Batavorum Republica* cauendum monuit, pari errore præsentia præteritis, noua antiquis misceantur.

§. II.

Etsi vero probe cognitum habemus, fuisse Germanos in diuersas gentes discretos; deprehensu tamen facile est, parum, nobilitatis respectu, inter illos differentia obseruari. Vndique enim optimatum & militum series magna: quod de Allemannis prodit Ammianus Marcellinus *lib. XVI. cap. 12.* Non ex nostrum, cuncta nunc discutere, & determinare accuratius. Id scimus, Saxonum ordines differre ab illis, quos indicauit Tacitus, etsi Nithardus Caroli M. nepos *bist. Francor. lib. IV.* sequentia refert: *Gens Saxonum omnes in tribus ordinibus diuisa consistit: sunt enim inter illos Edlingi, sunt qui Frilingi, sunt qui Lozi illorum lingua dicuntur: Latina vero*
lingua

lingua hoc sunt: NOBILES INGENVI, SERVI. Putat equidem sagacissimus Hertius *Not. Vet. Germ. part. III. cap. 3. §. 9.* confundi a Nithardo liberos & seruos inque simili errore versari Hucbaldum Elnonensem Abbatem in vita B. Lebuini: sed non credo, cæcutire eos, aut labi. Lassi vtrique seruiles sunt: quod declarandum dilucidius.

§. III.

Et hoc enim vocabulum nequaquam descendit a voce *lassen*, vti plerique & præstantissimi quoque auctores existimant, inde sibi manumissos, liberos fingentes. Potius *lazen* & *lösen* mihi perinde habentur. Lassi sunt homines census pendentes, censuales, censiti, vti vulgo loquuntur. In patria mea *Losung* tributi genus est. Apud Heluctios, & inprimis Bernates, vectigalis speciem cognoscimus, quam nominant *lod*, *lot*, quum venduntur & alienantur prædia rustica; sextaque pars pretii pendenda: quin agri eius generis multis in locis quotannis, aut etiam post triennium, quadrienniumue redimuntur, (*sie müssen gelöst werden*) cum e contrario nobilitate præfulgentes nihil pensitent, & ab omni censu immunes prædicentur. Mitto, qui hac de re dubitant, ad *Iosæ Simleri*, *Plantini* & *Staniani* libellos nusquam non obuios. Ipsum autem *laudemii*, seu *leudemii* vocabulum non a *laudando*, quod exponunt firmare, descendit: *Laus*, *Los*, *Lot*, *Leod* eodem numero sunt habenda: *Leodes*, *Leudes*, *Liti*, sunt seruiles, censiti, rurales, aut saltem obnoxii. Vnde etiam *Unlod*, quod est liberum solutumque a censu & seruitio, latina flexione *alodium* dictum, nobilibus proprium, de quo alibi differemus pluribus: quamlibet olim aliter parvulum ac di-

uerse. Confer, si placet, not. Cl. Eccardi ad Monachi Weissenburgensis *Catechesin Theoticam* p. 143. sq.

§. IV.

Iam cum clarissimus adfirmat Hertius, liberos videri omisso, aut cum Lassis a Nithardo confusos, forte nihil est. Vtunque consideres manumisso, liberos, libertinosque, aliquid sane seruale offenditur. Quamobrem recte *Cornelius* non multum eos supra seruos emineretatur. Sat enim est, non fuisse nobiles, non item ingenuos. Quod vero Adamus Bremensis ex Eginhar- to quatuor Saxonum gentem differentiis consistere adfirmat, ADELINGIS, FRILINGIS, LIBERTIS & SERVIS Nithardi sententiam vix subruit. Hic enim, quum plus in illis obsequii inuenisset, quam libertatis solidæ atque integræ, non sane ausus est appellare liberos; quemadmodum nec Tacitus sustinuit, libertorum iis tribuere nomen sine limitatione: Eginhartus autem, & cum eo Bremensis, qui libertorum Romanorum conditionem non habebant exactissime perspectam, absolute ea vti sunt vocula, quod seruis paululum potiores viderentur: quantumvis in sua potestate non essent plene, sed valde obnoxii prioribus dominis, seruorum magis, quam liberorum hominum speciem ostenderent. Ex quo coniici potest, Nithardum a Tacito atque Eginhar- to reapse vix dissentire; sed quos Bremensis ex eo liberos vocat, fuisse seruales, seu seruos lautiori ratione paruulum, atque abiectissimi, viuentes habitosque.

§. V.

Maiori cura digna videtur quæstio, fuerintne nulli inter Francos, celebratissimum Germaniæ populum, nobilium ordinis atque classes? numue omne ingenui,

ac

ac solo ætatis pondere & munerum publicorum aucto-
ritate duntaxat distincti? Qui hoc statuunt, Hadrianum
Valesium cum primis sectantur, Francos hac in re a reli-
quis Teutoniæ nationibus separantem. Mihi vero alia
sententia sedet; neque illustris Thomasi opinio adeo
videtur negligenda atque visa est illa Cl. Hertio, *Notit.
Regn. Franc. Vet. p. 313.* quando in dissertatione de *Origine
Feudorum* Valesii opinionem non sine causa oppugnat
atque reiicit. Qui enim apud alios Germaniæ populos
erant *adelingi*, siue *nobiles*, illi Francis sæpe nominantur
Barones, Optimates, Drudi, proceres, a militibus & in-
genuis non vna ratione differentes. Id quidem verum
est, Valesium non abiudicasse Francorum proceribus
nobilitatem: hoc ille utique fatetur, nec in argute Her-
tius hac in re causam eius agit. At hoc, hoc quaeritur,
num Barones, Optimates, *Drudi* & milites pari ambula-
verint passu, inque vna, uti fit in Polonia, locati sint clas-
se? De servis interea nulla controuersia est, eos ab inge-
nuis omnino vixisse discretos.

§. VI.

Quod me maxime mouet ad contrariam opinio-
nem amplectendam, istud est: memoriæ prodere *Gre-
gorium Turonensem*, Francorum Reges haud raro cum
Baronibus & Episcopis suis conuentus & consilia agitas-
se. Barones autem ad altiore, atque milites habebant,
classen & ordinem pertinuisse, inde potissimum colligi-
tur, quod isti vocantur proceres, primores, Domini; re-
liqui *caballarii*, equites, ingenui; nec vsquam sane repe-
ritur, ingenuos promiscue ad publicos regni conuentus
venisse, & suffragium tulisse. Ne quis dubitet, Domi-
nos appellari nobiliores, is consideret *Druthin*, *Drotbin*

significare Dominum. *Dominus cælorum* in veteribus Glossis MS. quibus celeberrimus Eccardus in notis ad *Catechesin Theotiscam* Monachii Weissenburgensis usus est, vocatur *Himmilo Drutbin*: ut alia a Cangio collecta prætermittam. Quando igitur Carolus Caluus in capitularibus *Drudorum* suorum meminit, & Episcopi prouinciarum Rhemensis & Rotomagensis ad Ludouicum Germanicum Regem in *epistola sua cap. IV.* apud Baluzium *Tom. II. p. 104.* *Drudos & Vassos* huius Regis coniungunt, non est sane putandum, eos de ingenuorum classe atque censu fuisse. *Drothning* Suecis nostris etiam nunc est *Regina*. Quare Drudi & Barones ad DOMINORVM curiam recte referuntur, quibus opponi videas nobiles inferiores, hoc est, ingenuos. Ex illis, non autem e postremis ordinarie desumebantur Duces, Marchiones, Comites, proceres, Regis conuiuæ: prorsus ut erant apud Allemannos, qui *regales & milites*, quorum ingens copia, sollicitè distinguebant. Itaque mirifica interpretatio foret, si quis *episcoporum & primatum consilium*, omnesq; *primates regni consentientes*, illos nempe, qui in translationem regni Austrasiorum, ut est apud Auctorem de *gestis Francorum p. 582 585.* in primum genitum Dagoberti suis suffragiis conspirarunt, globum ingenuorum, equitum, & *caballariorum* diceret.

§. VII.

Vnde merito Hertio postulanti a Thomasio, ut ordinem ingenuorum classe maiorum nominet, reponimus: non esse postulandum, aut quærendum diu, quod ante pedes est. Neque enim is Valesium extra omnem teli iactum ponit, quando Franciscum nobilitatem tribuisse & reliquisse pronunciat. Sit ita: an omnes
pari

pari propterea gradu erant? Sin hoc, quid est quæso apud Fortunatum Vatem de quodam Conda canentem ille proficiens gradus?

Iussit & egregios inter residere potentes,

Conuiuiam reddens PROFICIENTE GRADU.

Hoc nemo inficiatur, potuisse ingenuos ad maiorem honoris gradum peruenire, & de suo in eminentiorem ordinem inferi: at eo pacto distinctio ordinum palam est; nec in vnum omnes trudentur & concluduntur stabulum. Cui vix obest, gradum honoratiorem non indicare, aut ponere altiorem ordinem, sed publicorum munerum ornamenta, & ætatem annis meritisque grauem non nihil dignationis Francos inter effecisse. Extremum namque iterum impugnabit nemo: quæstio est, quibusnam talia sint concredita munerum honorifica insignia? Ipse Gregorius Turonensis in *vit. Patr. c. IX* ingenuos distinguit ab illis qui sunt *nobilitate sublimes*, & conuiuæ Domini. Idem eos, qui integris pagis sunt præfecti, *de prima & nobiliori* suorum familia sumtos adseuerat: vt Anohaltum taceam, quem anonymus vitæ S. Agili Abbatis scriptor *nobilissimis natalibus oriundum* prædicat, Regis Childeberti conuiuiam ac consiliarium. Nec scio, annon huc trahi queat Pauli Warnefridi de *gestis Longobardorum lib. 1. cap. 21.* memorabilis locus: *omnes* autem ADELINGI fuerunt; sic enim apud eos *nobilis* quædam *prosapia* vocatur. Paulus de Francis loquitur, itemque de nobili prosapia. Ne dicas iterato, Valesium non repugnare, tales conuiuias & consiliarios fuisse nobiles, meritis ac virtutis gloria florentes: occurrunt enim hic nobilitate sublimis, nobilissimis natalibus oriundus, oppositus ingenue nato. Ortu vero nobi-

nobilis & meritis ac dignitate nobilis haud dubie differunt. Quamobrem hoc teneamus, ortu nobiles, seu nobilitate sublimes istos esse dictos, quorum maiores multis essent virtutis ac gloriæ documentis noti. Ipse Remigius Clodoveum, ex tali genere & stirpe excellentissima cretum, ante signa ire propterea suosque animare ad fortia facta commemorat. Nec inde tamen consequitur, promiscue admissos omnes ad locum inter summates capeffendum, quibus non deerat nobilitatis apex. Lubenter enim permitto, seniorum rationem esse habitam, & clericos laicosque nobiles in maiores minoresque natu videri diuisos: ingenuos autem seniores omnes fuisse *Drudos*, Baronesque credendum non est. Barones quippe viri illustres erant, seniores & iuniores. Ex quo usu venit, ut quoque procerum primatumque filii Barones appellarentur, sicuti *Arbo* vetus auctor in expositione constitutionum Ottonis Imperatoris dudum vidit. Hic enim procerum filios insigniri Barones tradit; & aliunde, nempe e Turonensi ac Fredegario constat, ipsos optimates & *Drudos* simili elogio fuisse mactos. Quod abunde probat, Baronis seu Faronis (*) nomen prosapiæ antiquioris indicem extitisse: cuius qui essent participes, domini habebantur, ut ceteri *caballariorum* & *domicellorum*, *Heringorum* titulis clarebant. Id non nescio, progressu temporis Baronis *δὲ γὰρ* stabili magis ratione primo ordini adhæsisse; cum

initio

(*) *Farones*, inquit Theodericus Ruinartus in not. ad Fredegarii Scholastici Chronicon p. 621. *dicti sunt, quod e nobili FARA (BARA) editi sint. Fari enim generationes sunt, seu lineæ, ut habet lex Longobard. lib. III. tit. 14.*

initio & apud eos cum maxime, qui stili curialis non erant periti, ea vox laxius adhiberetur, & quemcunque haud raro virum signaret. Qui mos scribendi parum sane, vel admodum nihil nocebit Baronum prærogatiuis. Perinde enim est, ac si legas, nobilis insigniri titulo, qui equites duntaxat sunt: cum olim non nisi duces, comites id sibi nominis fere existimauerint proprium.

§. VIII.

Quibus, nisi persuadeant priora, addas, precor, mirum fore, si in hoc solum Franci a Germanorum & ciuium suorum moribus diffedissent, ingenuos videlicet nobilesque in vnam classem concludentes; cum in ceteris amicissime concordent. Saltem hoc Abbas VERTOTVS peculiari & docta dissertatione demonstratum dedit, quam *historiæ Academiæ inscriptionum* nuperime inseruit Bozeus Tom. II. qui illustri huic societati ab epistolis est; nec deprehendi, aliud eum atque diuersum de Francorum ordinibus obseruasse. Ruinartus vero in *præfatione* ad Turonensem haud obscure innuit; non displicere sibi repugnantem Valetio sententiam.

§. IX.

Verum tamen fat est, apparere hinc, stirpis nobilitatem apud Teutones omni æuo fuisse spectatam: nihilque de imaginum iure in nostro Francorumque regno animaduerti. Nec est negandum, magis hoc institutum conuenire statui rei Romanæ, vbi plebs incipiebat aliquando dominari, solos ferre patricios dedignata tam honoratos tamque magnos; quam Francorum moribus Regem habentium. Hinc, principibus Romæ ortis & ad culmen potentiæ sublati, necessario euenit, vt paulatim illa imaginaria nobilitas imminueretur; do-

D

nec,

nec, simulacris liberæ ciuitatis prorsus extinctis, fere euanescerent vniuersa & noua vocabula, noui tituli excogitarentur; patriciusque sanguinis magni inciperet haberi: nemine interea, nisi senatu Romæ agente veteres umbras fumusque picturas sectante: cuius me admonuisse rei *Antonium Vaccam* supra iam testatus.

§. X.

Vnde factum, vt in patria nostra nemo ad militiam, nemo ad munera publica adspiraret, vel adspirare posset, præter ingenuos & illustres; quorum hi regni officia cum dignitate coniuncta administrabant, isti seruitiis regno exhibendis operam dabant. Neque enim est demonstrandum multis, quia res nota satis, totam inde nobilitatem in milites maiores & minores esse distributam. Est locus Wipponis ad manus, quem piget nunc quidem exscribere, quum breuiter & strictè exequi omnia sedeat nobis. Illos DOMINOS appellabant &, postquam summos magistratus adepti, PRINCIPES; hos EQVITES, DOMICELLOS & MINISTERIALES regni. Primi per excellentiam nobiles cluebant: quin immo ipse Rex nobilissimus, nobilis audiebat: quia ab hoc fonte in omnes deriuari nobilitas poterat & ipse etiam ex regni nobilissimis solebat deligi: milites interea omnes, Rex, Duces, Palatini, Marchiones, Comites, Domini, Equites, domicelli, famuli. Quo factum, vt tota nobilitas clypeorum notis distingueretur: de quibus clypeis (*Heerschilden*) nunc non est dicendi locus: quamuis haberem varia lectu non indigna, in primis de scutorum clypeorumque differentia.

§. XI.

Plus attentionis meretur, nec clericis defuisse stirpem

pem, vtpote in spem suffragii in publicis imperii conuentibus ferendi erectis. Quare sapientiores male habuit merito, Ludouicum pium a veteri more desciscen-tem homines caligarios & obscuros ad summa ecclesiæ munera extulisse. Thegani locum alibi dedit *Præses*, variaque in hanc rem collegit Gundlingianorum *parte XI.*

§. XII.

Cui indignitati vt obstrueretur via, in multis, ac præcipue maioribus, inualuit ecclesiis, vt recipiendi octo maiorum paria ostenderent: quorum deficiente vno ferebant repulsam. Rogo te Lector, ne pædagogum & morum censorem hoc loco agas fastidiosum, & humanæ naturæ similem conditionem vrgeas, & vitam fragilem, calamitosam, variis miseriis, anxietatibus, lacrymis intermistam nobilium Germanorum superbiæ opponas. Quidquid hic factum, ad Romani pontificis eiusque aßeclarum conatus reprimendos est factum, partim, ne externus episcopus nobis obtruderet homines abiectos, Romanæ rei studiosissimos, peregrinos ac Italos, partim ne imperii conuentus, in quibus a prima regni origine sacerdotes summa auctoritate polluere, nouis & contemptis homuncionibus replerentur, aut etiam serui opprimerent nobiles & priores dominos, istique vetera odissent patriæ instituta, & dolosis Papæ consiliis exequendis auxiliares manus porrigerent. Hic enim vnice id videbatur agere, vt diuitiis Regum, nobiliumque ad se tractis, eosdem sibi stipendiarios redderet, & ad paupertatem redactis iterum aliquid æris largiretur, erogandum ab ecclesia; ficque illi denarios a S. Petro magna reuerentia acciperent, quibus variis arti-

bus, inter superstitiosa murmura atque imaginariis ignis terrores, solerter olim sunt emuncti.

§. XIII.

Ad quod deuitandum malum aliquid sane in contrarium erat moliendum ac excogitandum, postquam semel placuit; vt sacerdotes in Germania ad summam rerum consilia conferrent sua, & in Romano imperio cum Rege ac Cæsare, aliisque primariis viris dominarentur. Quare vsu venit, vt perdifficile sane esset, mentiri nobilitatem, & novos occultare colores, vbi per tot ætates ac generationes genus foret probandum amplissimum. Esse enim id arduum perquam, iam A. Persius Flaccus vidit, Poeta seuerus & Stoicæ acerbitalis homo *Sat. VI. v. 7.*

*Quære ex me, quis mihi quartus
Sic pater, baud prompte, dicam tamen; adde etiam unum,
Unum etiam, terræ est iam filius.*

Atque eo vero pacto & Italis Langobardisque, quorum non est tersa adeo nobilitas, fenestra occludebantur, ne Germanorum bonis fruerentur, & plebeiis quoque aditus videbatur obstructus, ne in ciuitatem omnium nobilissimam feruilis sanguis sese infunderet, & in primis peregrini homines tyrannica pontificis consilia cum eminentium virorum damno & interitu promouerent.

§. XIV.

Sicuti vero, quod de Itatorum familiis dictum, a veritate alienum non est; ita leui negotio probatur. Apposite enim Guntherus in Ligurino *edit. Reub. p. 305.*

*Vtque suis omnem depellere finibus hostem
Possit & armorum patriam virtute tueri,*

Quos

*Quos libet ex humili vulgo, quod GALLIA fœdum
Iudicat, accingi gladio concedit equestri.*

Per Galliam intelligi Franciam Teutonum nemo ambi-
git, qui vel Guntherum, vel alios eius generis scriptores
cum cura legit.

§. XV.

Quamobrem semper sum miratus, voluisse Iure-
consultos plerosque nobilitatem Germanicam effinge-
read doctrinam, quæ de Vasallorum ordinibus in feu-
dorum vñibus inuenitur; cum tamen levis duntaxat si-
militudo occurrat, multaue in ceteris distantia differi-
tasque, vt cum Lucretio loquar, obseruetur. Perma-
nauitis, quantum coniicio, error ex ignorantia nomi-
num, quæ sine veterum annalium fide, sine instrumen-
torum publicorum ope, soli ingenio puerilibusque opi-
nionibus innixi exponere conantur. Hinc nesciunt
prorsus, quomodo Duces, Comites, Barones dicantur
CAPITANEI: quid? quod persuadent sibi plerique,
ferre eos capitaneorum nomen, quod sint militiæ dedi-
ti, plane vt nos hodie Tribunos militum capitaneos ap-
pellamus, (*Capitains*) At lepidissime falluntur omnes.
Capitanei sunt, qui beneficia sua teneant *in capite*, vt est
in constitutionibus Siculis, vel a capite, hoc est, a Rege,
nullo interueniente medio. Ex quo est, quod Comi-
tes, Barones, Marchiones sint vtique capitanei, quia Re-
gi ἀμέσως feuda sua debent: vtut vasalli interea omnes.
Ceteri vero, qui sunt vasallorum vassi, VALVASSO-
RES audiunt, syllabis ad pronunciandum difficilibus e-
lisis. Hi & dominis suis iurabant & Regi, dicti haud
raro nobiles atque incolæ oppidialicuius, castelli, seu
burgi, aliis iterum conferentes mansos fundosque, vt

Iacobus Sirmondus in not. ad lib. II. Godefridi Vindocinensis permultos iam ante annos docuit. VALVASSINI vero minimi vasalli sunt, quod vocula diminuens clare indicat, qui partim a capitaneis, partim a valuaassoribus feuda accipientes sua alios sub se non habebant beneficiarios, quia ipsi erant vasalli minimi, & velut *indivium* in Logica scholastica, sub quo collocari nihil amplius potest: in hoc propterea a valuaassoribus iterum diuersi. Experiatur nunc aliquis, vtrum, posita hac explicatione, ad nobilitatem nostratam maiorem, vel minorem rite cognoscendam inde aliquid sperari opis possit? Hoc namque modo etiam nobiles, quos *immediatos* appellamus, capitanei erunt, si quidem nemini, nisi Imperatori imperioque, sint obnoxii. Tota, si qua est, similitudo eo redit, Capitaneos, Valuaassores, Valuaassinosque omnes esse milites, & valuaassores nobilibus mediis, qui sub Ducibus, Marchionibus, Comitibus agunt, quadantenus videri consentaneos: vtut hi apud nos consueta ratione in agris viuunt, illi autem ciuitates incoluere, portas, turres, mœnia custodientes, ne plebs aditum obstruere regibus, aut capitaneos regum vicarios ciuitate excludere insolenter auderet. Valuaassini vero tantum abest, vt nobiles & ingenui fuerint omnes; etiam plebei, quod Francia fœdum existimauerat, magno inter eos numero comparebant. Quæ res efficit, ut frustra egisse credam omnes, qui haustam apud Longobardos doctrinam patriis accommodare moribus, eamque ad nostrorum nobilium contendere ordines faterunt. Si qui vero sunt, qui de expositione, quam de capitaneis, valuaassoribus & valuaassinis in medium tulimus, subdubitent, eos ad Petri de Marca *Historiam Bearnie* item-

itemque *Marcam Hispanicam* Vincentiique Borghinii *dissertationes* Italica lingua scriptas & Iusti Fontanini libellum *delle masnare* læti lubentesque ablegamus, vbi probationum copia: quamuis & nos nonnulla reddidimus clariora.

§. XVI.

Ceterum caue persuadeas tibi, sic veterem nobilitatem per omnes ætates fuisse seruata, nullum vt dispar genus admissum. Constat enim, quam sit illa partim internecinis & domesticis seditionibus, partim externis bellis expeditionibusque in terram sanctam exhausta, ita, vt turbidis & afflictis rebus vel pereundum fuisset nationi, vel adsumendi ex libertinis, qui adiumento forent reliquis. Atque obseruat Leibnitius, Vir clarissimus, in *Præfat. ad Tom. II. R. B.* villicos sæpe æquis armisque debuisse donari, ac donatos reapse, ne Episcopi & Saxoniae Principes Normannis atque Slaus in primis impares existerent: donec tandem istud magnificum nobilitatis nomen in bellis penitus obsolesceret, incolæ, ciues, agricolæ in equitum turmis promiscue comparerent, & mercenariæ militiæ late relinqueretur locus: cum antea pauci stipendium acciperent, nec plebi, nisi in peditatu merendi copia esset. Nec ambigendum, quin Sigismundi Imperatoris æuo, occasione Hussiticorum motuum, omnia tandem sint turbata & permixta: Balbino, Dattio aliisque viris præstantissimis id adnotantibus.

§. XVII.

Ad quod cum accederet Imperatorum & Principum immodica liberalitas ac mercatores resciscerent, illustre nomen pecunia acquiri, mirum, quam affluerint homi-

homines obscuri, & ad altissimum, medium infimum-
que nobilitatis gradum adspirauerint cateruatim. Quod
in caussa erat, quare homines antiqua nobilitate ac fide
despicerent nouos, & omni sibi consulerent modo, ne
homines heri vel nudius tertius nobilitati initiati & alli-
um atque papauer olentes in eandem secum societatem
compingerentur. Quod in primis sæculo XII. vsu ve-
nit, quam ludi solennes equestres initium caperent, in
quibus familiæ claritas, & sanguinis antiqui gloria omni
studio indagabatur; ne, quibus nulla generosæ guttæ
hæreditas, cum iis, quibus amplum iam dignitatis patri-
monium, de palma virtutisque bellicæ præmiis certa-
rent. Possem hanc in rem, quæ tam Saxonico, quam
Allemannico iure sunt statuta, afferre largiter; nisi sa-
tis mihi foret, extremis digitis tetigisse talia, alio loco ac
tempore plenius forte excutienda,

§. XVIII.

Itaque de diplomatica nobilitate supersedeo dicere;
cum nemini hæreat dubium, sub principatu homines ef-
fectu calculis similes, quibus in exponendis rationibus uti-
mur. Eligunt in excelso positi togatos, doctos, sacer-
dotes, segregant viros militares, isque nobilis, nobilior-
que, nobilissimus est, quem illi volunt, stultus sit, an sa-
piens, virtute præditus, an secus: honorant, quem pu-
tant honore dignum: Dii illis iudicium dederunt, cete-
ris obsequii gloria est relicta: sed inualuit tamen, vt di-
plomate literisque facti nobiles vltimum locum occu-
pent, donec & eorum posteris stemmatum illigatæ tex-
turæ obueniant & noui colores situ obsessi eum acqui-
rant speciem, ne quis ex se natus videatur amplius.

CAP.

C A P. I I I.
**COMPARATIO ROMANI GERMANI-
 CIQUE IVRIS RESPECTV NOBILITA-
 TIS MATERNAE, SEV QVAE EST
 A VENTRE.**

§. I.

Romanos feminas habuisse patricias & nobiles, & principum beneficio nobilitatas, partim extra dubium positum, partim a nobis est sufficienter demonstratum. De Germanis res itidem nota: & ut apud illos equestris & senatorius ordo distincti, itemque dictatoria, censoria, consularis, prætoriana nobilitas gradu discreta; ita apud hos domini & domicelli, dominae & domicellæ, dames & demoiselles, *Frauen & Fräulein*, *Edle Knechte & Edle Mägde* stirpe nobiles & litteris imperialibus nobilitatæ occurrunt: ut ratio denominationis, & principia, quibus utrique sunt vti, haud parum videantur diuersa.

§. II.

Quamdiu enim in Romana republica *ægis* rerum potiebantur, summa illi ope sueuerunt niti, ne cum plebeiorum sanguine miscerentur patricii. Ipsæ leges XII. Tab. aut potius decemviri cauebant: *patricii cum plebeis connubia ne iungunto*. Putabant enim, eius generis commixtionem atque affinitatem tollere existimationem suam, vel saltem minuere, sicque copiam non defuturam plebeiis, ut reipublicæ fierent participes. Atque hæc illa est colluio gentium, & perturbatio auspiorum publicorum priuatorumque, quam patres

E apud

apud Liuium *lib. IV. c. 6.* popularia matrimonia pronuntiabant afferre, *ne quid sincere, ne quid incontaminati sit, ut discrimine omni sublato, nec se quisquam, nec suos nouerit; quam enim aliam vim connubia promiscua habere, nisi ut ferarum prope ritu vulgentur concubitus plebis patrumque, ut qui natus sit ignoret, cuius sanguinis, quorum sacrorum sit, dimidius plebis, ne secum quidem ipse concors?* Eo igitur tempore ratum erat, talem enuptam non posse generare patricium, aut itidem patriciam, ut nuptam viro honesto & ingenuo; sed qui tamen patriciæ gentis non esset; eoque relinquitur, ut amiserit illam præstantiam stirpis, nec communicauerit cum marito, nec cum liberis ab eo ortis; sed uti illa plebeia effecta sordes contraxerat; ita quod ex illa genitum plebeium videbatur utique.

§. III.

At cum Canuleius tribunus plebis contraria rogatione, ut est itidem apud Liuium *lib. IV. cap. 6.* sustulisset istam legem, nec, præter patricios, ceteri omnes vulgus essent, sine gratia, sine auctoritate; & plebs interea adipisceretur gentem, omniaque quæ erant patriciorum, ut magistratus, sacerdotia, ordines, imperia, triumphos communia acciperent, tum sane plebei ducebant patricias, hæque nubebant sæpe plebeiis, plebeiaque iterum nobilibus ob publicorum munerum administrationem in auctoritate constitutis. Qua occasione frequenter quæsitum, an plebeia vxor nobilis? an patricii ac senatoris filia, vel vxor plebeio copulata nobilitatem amittat? aut an hunc quoque nobilitet?

§. IV.

Et certum est, patriciam sic nuptam plebeio, sed
magi-

magistratus insignibus ornato, non amisisse genus suum: faciebat enim curulis mariti honor, ut irrideri a sui æqualibus nequiret. Nec enim, sublata hac parte XII. Tab. lege, a boue illa ad asinos transcendebat: quin Stolonis vxor tam erat spectata, atque altera soror patricii sanguinis viro Sulpicio iuncta, posteaquam is, Floro *lib. I. cap. 26.* teste, honorum magistratuumque consortium, quamuis inuito senatui, extorserat. Non equidem inscius sum, etiam post istam rogationem Canuleii, Virginiam Auli filiam patriciam matronas, quod e patribus enupfisset, Volumniumque consulem, maritum haberet, sacris arcuisse. Sed auctor est idem, quem laudauimus, Liuius, *Lib. X. cap. 23. gloriatur eam se Viri, bonorumue eius ac rerum gestarum non pænitere: aramque PVDICITIÆ plebeia exstruisse* oppositam primum aræ patriciæ, postea eodem ritu, atque illa antiquior, cultam. Quo haud dubie dulcissimus allusit Propertius *lib. II. Eleg. V. v. 17.*

*Templa pudicitia quid opus statuisse puellis,
Si cuius nuptæ quidlibet esse liceat.*

Non inargute coniicit Ianus Brokhuyssen pro *nuptæ* legendum *nurui*, quia nurus poetis omnis mulier dicitur; foretque sensus; quid profunt aræ dicatæ pudicitia, si cuius femina, tam patriciæ, quam plebeia, quidlibet esse liceret, puta, ut vel esset casta, vel impudica.

§. V.

Igitur patricii generis femina nobili elocata, uti suum tuebatur generis splendorem; ita simul nobilitatis particeps fiebat, quam per longam imaginum seriem ostentabat maritus. Atque hinc potissimum est, quod multi ex primariis viris materno etiam genere, liqui-

dem splendidum illud & illustre esset, gloriarentur. Ipse Cæsar, quum auiam haberet Marciam, illius non minus, quam auiti, vel paterni generis mentionem iniicit: *Ami-
zæ*, inquit apud Suetonium *cap. VI. meæ maternum genus ab
Regibus ortum, paternum cum Diis immortalibus coniunctum
est: Nam ab Anco Marcio Marcii sunt Reges, quo nomine fuit
mater; a Venere Iulii, cuius gentis familia est nostro. Est ergo
in genere & sanctitas Regum, qui plurimum inter homines pol-
lent, & ceremonia deorum, quorum ipsi in potestate sunt reges.*
Et adfert Iacobus Perizonius *cap. III. Animaduers. historic.
p. 156.* aliquot exempla, in quibus Viri clarissimi, pater-
num ac maternum genus coniunxerunt. Nec dubium,
quin pari more Galba apud Tacitum *lib. I hist. cap. 15.* ad
Pisonem, quem adoptauerat: *Tibi insigne, SVLPICIÆ ac
LVTATIÆ decora nobilitati tuæ adiecisse.*

§. VI.

Quæ res male a nonnullis accepta fecit, vt solum
maternum nobilitasse genus autumarent. Quod non
est dimittendum sine censura. Quanquam enim Ro-
mani ostentationis gratia auias matresque nominabant
earumque se genere efferebant aliquando; non est ta-
men credendum, aut dicendum statim, nobilitasse ven-
trem. Neque enim, quum Patricii tenebant primas,
hoc fieri potuit; neque, quum Decemuirorum lex sa-
crata lege, aut plebis est sublata scito. Non primum,
quia, quæ enupsit a patribus, non amplius erat patricia;
non postremum, quia imaginum ius haud quaquam lar-
giebatur matrimonium, sed gesti honores. Solius vxo-
ris natales nihil efficiebant, quia hæc in Viri domum, sa-
cra, auspicia, familiam transibat. Si is habebat gentem
& plenam imaginibus domum, ac mulier, quæ conue-
niebat

niebat in manum, non erat ignobilior; ampla sane ostentationis aderat materia, & præconii copiosioris occasio; sin minus, actum videbatur de nobilitate vxoris, tum ea, quæ est ex stirpe, tum quæ ex honoribus. Vtrumque Vlpianus clare indicat l. 8. ff. de Senatoribus: *FEMINÆ nuptæ clarissimis personis, clarissimarum personarum appellatione continentur. Clarissimarum feminarum nomine, senatorum filia, nisi quæ viros clarissimos sortitæ sunt, non habentur. Feminis enim dignitatem clarissimam mariti tribuunt: parentes vero, donec plebei nuptiis fuerint copulatæ. Tamdiu igitur clarissima femina erit, quamdiu Senatori nupta est, vel clarissimo, aut separata ab eo, alii inferioris dignitatis non nupsit.*

§. VII.

Vera prioris effectus causa non est, quod nulla apud Romanos dignitas vere gentilia: nam falsum hoc quadantenus, si consideres aristocratica rei Romanæ tempora, & patricios patriciasque oculis ac mente complectaris. Id genus mulier etiam sui causa habebat aliquid præstantiæ. Quos Romulus alique legerunt & cooptarunt ad patriciatum, eos cum omni posteritate, totaque gente & familia cooptarunt; eratque hoc nomen haud vanum nobilissimæ stirpis indicium, ut recte concludit acutissimus Guilielmus Maranus ad tit. ff. de Senatoribus. Quare qui rationem cupit solidiorem, sacra communia, & diuini, humanique iuris consortium, *καὶ κοινὸν πάντων τῶ βίῃ* circumspiciat, quam Caia Caio, acceptam ferebat, non hic ab illa accipiebat. Nam cum sit *hoc natura commune animantium, ut habeant libidinem procreandi, prima societas* (verba Ciceronis agnosce lib. I. de offic. cap. 17.) in ipso est coniugio, proxima in liberis, deinde *VNA DOMVS, communia omnia.* Ex quo apparet, post in domum dedu-

Etionem vxorem matrisfamilias nomen habuisse, eamque, quæ vocatur, ac laudatur indiuidua vitæ societas, originem sumsisse. Domus vero erat mariti: ad hanc illa transibat cum tota familia, si quam habebat. Atque vnam, *inquit*, Demea Terentianus Adelph. *Act. V. Scen. VI.*

maceriam iube dirui

Quantum potest, hac transfer: vnā fac domum:

Traduce & matrem & familiam omnem ad nos.

Quæ verba tanto libentius excito, quanto mihi constat certius, patefieri hinc, sponsam in nuptiis, quæ solenniter contrahebantur, expectasse aliquandiu in hortis, separatamque diætā occupasse, donec, diruta maceria, plenis illa passibus in domum mariti transferretur, ac honore maritali aucta ex sperata vxor tandem lectissima fieret. Habet aliquid huius rei simile *l. 66. §. 1. ff. de donat. inter V. & Vx.* quæ est Mutii Scæuolæ, obscura plerisque visa, sed ita illustrata a Petro Perrenonio *animaduersionum & variarum lectionum lib. II. cap. 6.* vt se ipsam imposterum vindicet ab emendatione.

§. VIII.

In hanc domum, cum senatorum, quos clarissimorum nomine Octavius Augustus insigniri præcepit, coniuges, deducerentur, cuiuscunque etiam generis essent, clarissimarum personarum appellationem accipiebant: dummodo ne libertinam ducerent, aut cum illa, quæ ipsa, cuiusue parentes ludicram artem fecissent, aut murilegulæ essent, matrimonii fœdus inirent: quod Iustinianus benigniore præcepto, immo iam Iustinus decessor, emolliuit, ac tandem sustulit, luculentius hoc ostendente Præside in *Gundlingianis part. X. dissert. de Conubernio seruorum §. 21.*

§. IX.

§. IX.

At quæ ex parentum domo in inferioris conditionis hominis denupfit, ea in feminis clarissimis amplius numerari non poterat; cum in obscura domo, vbi nunc ei agendum, nihil clarum inueniatur; æquumque omnino sit, vt, quæ mulier generis splendorem vtilitati ex nuptiis cum plebeio prætulit, sui etiam mariti conditione teneatur, rationes sic subducentibus Valentiniano & Valente *l. 3. de Murilegulis & Gynæciariis*. Ceterum id monemus non eandem semper mentem stetisse Imperatoribus summa imis, atque ima summis haud raro miscuentibus, vti elucet ex *lib. X. Cod. Theodosiani* variisque hanc in rem latis legibus, rationibus sæpe peculiaribus innitentibus, quas figillatim, nec infeliciter euoluit Iacobus Gothofredus, Vir summus.

§. X.

Et addimus, nos illa Valentiniani senioris ac Valentis lege, ob rationem in ea generatim indicatam, duntaxat vti: quandoquidem ea non agit abscisse de feminis nobilibus, sed ingenuis, quas inter haud exiguam inueniri differentiam etiam dupondiis notum est. Cui accedit, *Gynæciarios* mancipiorum genus fuisse, legemque Valentiniani haud obscure Senatus consultum respicere Claudianum, quia denunciationis solennis mentionem facit, de qua varia adtulit Præses *Gundlingianorum l. c.* Ea propter forte Licinius ob Christi nomen multos *γυναικαίους ἢ λινοφλοῖς* addixit, memorante Sozomeno *Hist. Eccles. lib. I. cap. 8.* vt taceam, quæ Cangius in voce *Gynæceum* collegit huc in primis facientia.

§. XI.

Enim vero illepidum prorsus videtur, corradere
omnia

omnia, quum de nobilitate generis sermo est, quæ de
seruis & ingenuis in Digestis, Codice ac Nouellis haben-
tur. Est hæc confusionis prima materia, quam non de-
uitant, qui rei Romanæ peritia leuiter solum tincti sunt,
temulentis similes, qui quoduis stramentum prehen-
dunt, ne cadant, vbi neque pes neque manus officium
suum facere amplius potest. Quem in censum Sanchi-
um, Caranzam, Draconem referas cum sexcentis aliis,
vtut magnifice buccas inflantibus.

§. XII.

Hoc magis dignum quæri, quid sit Vlpiano *in l. 8. ff. de Senatoribus*, *SENATORI NVPTAM ESSE, VEL CLARISSIMO*? Clarissimus enim & Senator non hic synoni-
ma sunt: quippe particula *vel* disiunctionem arguit. Et
suboluit nonnihil G. Pancirollo *in variis Lectionibus*. E-
rant enim Alexandri Seueri ætate, qua vixit Vlpianus,
etiam senatores, qui vt præfecti Prætorio; ita simul cla-
rissimi cum aliis maioribus magistratibus appellaban-
tur: quamlibet in senatu non essent, sed, magistratu de-
posito, ingredi domum consueto senatum more possent.
Verum Alexander Seuerus prodente id ad posterita-
tem Ælio Lampridio *cap. 21.* omnia mutans, *Præfectis præ-*
torio suis senatoriam addidit dignitatem, vt viri clarissimi &
essent & dicerentur: quod antea vel raro fuerat, vel omnino
non fuerat: eo usque, vt si quis Imperatorum successorem præ-
fecto prætorii dare vellet; laticlauiam eidem per libertum sub-
mitteret, vt in multorum vita Marius Maximus dixit. Alexan-
der autem idcirco senatores esse voluit præfectos prætorii, ne
quis non senator de Romano senatore iudicaret.

§. XIII.

Quæ igitur feminæ talibus non essent nuptæ, aut, si
fuis-

fuiſſent, ad alium inferioris gradus poſtea diuerterent, eique connubio iungerentur, nomen ſane *clariffimarum* amittebant. Non puto, me erraturum, ſi dixerim, pro enuptis quoque, ſeu denuptis habitas, quæ in equeſtris Viri manus conueniſſent: *Equites*, inquit Valentinianus, *Romani, ſecundum gradum poſt clariffimatus dignitatem obtinent. l. i. C. de Equeſtri dignitate.* Eſſi enim non neſcio, ante Valentinianum ſeniores, tertium gradum equites habuiſſe, ita vt primi eſſent ſenatores, ſecundi perfectiſſimi, tertii equites; conſtat tamen, hunc Principem, dignitatem equeſtrem ſenatoriæ, ſeu clariffimorum iterum proximam feciſſe, vti fuit ab antiquo, quæ ſub Conſtantino M. paulatim eſt deminuta. Demonſtrat hoc pluribus Iacobus Gothofredus *lib. VI. C. Tb. tit. 36. l. vn.* cuius ſcrinia non compilamus. Quod nos tuemur, inde palam fit, quod Vlpianus clariffimorum ſolum mentionem infert, adiecturus ſine dubio de equitibus aliquid, ſi nomen *clariffimarum*, equitum vxores ſeruafſent. Cui opinioni haud parum opitulatur illa apud Martialem Gellia equiti nubere recuſans, vtut Poeta falſe deridet eam pro more *lib. V. epigr. XVII.*

Dum proauos, atauosque refers & nomina magna

Dum tibi noſter EQVES ſordida conditio eſt:

Dum te poſſe negas, niſi lato, Gellia, clauo

Nubere: nupſiſti, Gellia, CISTIFERO.

Quid autem fuerit *ciftifer*, apte explicat ad hunc locum Raderus; quamuis antiqui Codices nonnulli *Ciſtophoro* legant, vt me docuit Hieronymus Boſſius Ticinenſis *de Senatorum lato clauo ſyntagmat. XIV.* ſed dubito, num ſit iuſta lectio. Ciſtophorus nummi genus eſt, qui pro eclypo habet ciſtam myſticam, qualem multi olim in Aſia

populi signabant. Hadrianus Turnebus aliter; ita dictum nummum opinatus, quia percussus esset forma cistam ferentis, hoc est *cistigeri*. Sed non fit verisimile, ad vnum omnes eius generis nummos periisse: neque enim ullus visitur, aut visus & descriptus inuenitur vsquam. Quam CVPERI, quam adtulimus, coniectura placet *obseru. lib. IV. cap. 16.* Vnum locum e Catullo apponimus *carm. LXI. v. 259.*

Pars obscura cauis celebrabant orgia cistis,

Orgia, quæ frustra cupiunt audire profani.

Erant hæc cistæ canistra non magna, capite gestari solita.

Quod ἐν παρόδῳ.

§. XIV.

Magis ad scopum nostrum pertinet, nobilitatis, aut gradus utique iacturam fecisse eiusmodi feminas denubentes in inferiorem familiam, nisi Cæsarum auctoritate, priuilegio, aut codicillis acciperent senatorii ordinis ornamenta. Exempli & leges indicauimus supra cap. I. §. XVIII. vnde hæc exceptio firmatur.

§. XV.

Sed quid audio? *Feminis Iliensibus, Delphis, Ponticis id iure præcipuo indultum, ut liberos suos possent nobilitare. Hoc legem i. ff. §. 2. ad municipalem & de incolis affirmare, cuius sit Vlpianus auctor: qui ex duobus igitur, inquit, Campanis parentibus natus est, Campanus est. Sed si ex patre Campano, matre Puteolana, æque municeps Campanus est, nisi forte priuilegio aliquo materna origo censeatur: tunc enim maternæ originis erit municeps. Vt puta Iliensibus concessum est, ut qui matre Iliensi est, sit eorum municeps. Etiam Delphis hoc tributum & conseruatum est. Celsus etiam refert, Ponticis ex beneficio Pompeii magni competere, ut qui Pontica matre natus esset*

*esset, Ponticus esset: quod beneficium ad vulgo quæsitos solos pertinere quidam putant: quorum sententiam Celsus non probat: neque enim debuisse caueri, ut vulgo quæsitus matris conditionem sequeretur: quam enim aliam originem hic habet? sed ad eos, qui ex diuersarum ciuitatum parentibus oriuntur. At citius in Catilinæ domo M. Tullium, quam hac in lege nobilitantem me inuenturum ac visurum ventrem sperassem. An municipem fieri est nobilem fieri? Qui hic *καταχρησμός* dicitur municeps, suæ ciuitatis ciuis est. Quare primaria in lege quæstio vertitur: cuius sit municipii ciuis, qui patre ortus Campano, matre aliunde originem trahente? Et patris conditionem spectari Vipianus respondet: nisi materna origo munita priuilegio, hoc est, nisi ciuitati peculiariter tributum, ut illa haberetur pro ciuitate originaria; etiam si sola mater ibi est nata atque educta: quales sunt Ilium, Delphi, Pontica. Igitur hoc tantum consequitur, ut is, qui matre natus est Ilienfi, sit Ilienfi, quantumuis pater foret Campanus. Aliud nihil hac in lege continetur: de nobilitate ne verbum quidem occurrit; sed soli Doctores, qui, ut multa & varia dixisse videantur, quæstiones hic inconcinnas subnexusere, ac ventis fabriculosæ, quam pragmaticam vocant, scientiæ agitati, de nobilitate matris malæ cohærentia insperferunt: quorum morem, uti facimus flocci, ita etiam eorum consecutiones non existimamus maioris. Dixissent non nihil, si de dignitate & honoribus gestis in municipiis aliquid adtulissent, utpote quos etiam Senatores Romani, quid? quod Imperatores retinebant. Ita enim Hermogenianus l. 23. ff. ad Municipal. *Municeps esse desinit, Senatoriam adeptus dignitatem, quantum ad munera, quantum vero ad honorem, retinere creditur.* Sed*

vereor, ne hoc paullo sublimius sit, quam ut ab omnibus intelligatur. Et intelligerent vero, si Spartiani Hadrianum *cap. XX* consulerent. *In Hetruria Prætorem Imperator egit; per Latina oppida & Dictator & Ædilis, & Duumvir fuit: apud Neapolitano Demarchus: in patria sua Quinquennalis, & dein Adriæ Quinquennalis quasi in alia patria.* Itaque Hadrianus Quinquennalis & Ædilis, quamvis Imperator, in patria originaria & naturali mansit: de qua vide sis admodum singularia in excellentissimi Spanhemii *orbe Romano cap. VI.*

§. XVI.

Enim vero, quod in memorata lege Vlpianus notat, neque ad tales honores atque dignitates pertinet; neque ad mulierum nobilitatem. Solum de foro originis fermo est, quod sequuntur liberi Ilienfi, Delphica, Pontica matre procreati. Dignitates autem gestique in municipiis honores nullam nobilitatem tribuebant: neque auditum est vnquam, ædilem municipalem, Duumvirum, Decurionem vere nobilem esse reputatum propterea, quod ipse, quod parentes, quod maiores fuerint tali honore in municipio conuestiti.

§. XVII.

Quare ista materna nobilitas, quam hic sibi fingunt Doctores, in auras vanescit. Quod ut liqueat, fac, Senatorem Romanum, vel Consulem habuisse in matrimonio Delphicam, cuius pater fuerit in isto municipio Archon; an filius huius consulis non erit consulis filius, sed Archontis solum nepos? Num matrem sequentur in omnibus, non patrem, qui forte Arpino oriundus, & consul est factus Romæ, quemadmodum euenit Ciceroni? Et non putem, tam aliquem responsurum inficere. Quem-

Quemobrem relinquitur, vt lex Vlpiani perperam adducatur & adducta sit ad probandum, liberos nobilitari a matre. Id largimur, patriam eos originariam a matre accepisse, si hæc fuit Iliensis, Pontica, Delphica, & Antiochena. Longum vero esset, & a nostro proposito prorsus alienum, si docere vellemus, quare & quo pacto hisce ciuitatibus id sit indultum priuilegii; de quo tamen Cuiacius te docebit in diuinis *observationibus*, & Dionysius Gothofredus in not. ad *b. l.* vt silentio inuoluamus Franciscum Amayam pluresque non minoris nominis Iureconsultos.

§. XVIII.

Nos interea firmiter in opinione ac thesi, quam defendimus, persistimus, & ne minimum quidem nobilitatis mulierem adiicere marito suisque liberis confirmamur. Vnde plane ignoramus, quid in mentem venerit lepidissimo Bartolo, quidue somniauerit Iason. ille ad *l. si diuortio facto 21 ff. de V. O.* hic ad *l. suggest. n. 18. C. de V. S.* quando tradunt, maritum plebei generis, si nobili genere natam duxerit, dotemque sibi, quam nullam acceperit, cauerit numeratam, de dote non numerata, inter tempora præstituta queri, vel excipere non posse. Causam huius decisionis diuinando adsequi forte poterit nemo: adeo longe quæsitæ eorum sunt argumenta. Putant enim, induci hic compensationem, maritumque, si nec petat dotem, nec accipiat, nihil ea ratione donaturum coniugi nobili, quippe quæ nouis domum honoribus auxerit, eoque aliquid indulgendum nobilitati, quæ omnia penset: neque idcirco donationem hanc prohibitam videri, quia non sit donatio inter maritum & uxorem, sed licita atque debita cum nobilitate compensatio. Verum hæc

noua ac mirabilis fane *νομοθεσία* est, Bartolo & Iasone dignissima, ut qui in rebus antiquis & ad iurisprudentiam Romanam pertinentibus talpa sæpe non sunt oculatiores. Vbi enim didicerunt isti glossarum conditores, feminam mariti domum reddere splendidiorē? eique aliquid adferre dignitatis? Vix enim est, ut marito gloriosa fuerit vnquam apud Romanos solius vxoris nobilitas. Hoc verum, dedecori aliquando mulierem esse potuisse Viro; sed non potuit efficere illa vnquam, ut qui non esset florenti genere satus, vxorio splendore tantillum illustraretur. Ex quo patet, quam frigida & insulse peragant nobilitatis Romanæ fabulam cum Iasone suo Bartolus, digni, qui explodantur omnium sibilis, & expellantur solidioris atque elegantioris Iurisprudentiæ theatro, vbi marito domus, sacra, penates, dignitas tribuuntur; non feminæ, viri radiis nunquam non collustrandæ, nisi aut manere in obscuro, aut imminuta claritate conferre se in tenebras abiecte cupiat. Adde, si lubet, quæ habet Io. Vaudus *lib. II. quæst. 37.* Et adiecissem ego Romanorum vxores, vbi in maritorum familias transierant, census maritorum gentilitiis nominibus, si vera hæc foret Thomæ Reinesii *Synt. Inscript. p. 42.* & probata observatio. Refellitur enim is innumeris mulierum exemplis, gentis suæ, non maritorum nomen ostentantium.

§. XIX.

Atque ita quidem euidentibus signis argumentisque est ostensum, nihil in matrimonio præsidii pro mulieribus offendi, ut hæ vel nobilitent viros, vel fortunæ suæ bonis insignibusq; locupletent liberos: nunc videamus, quid extra matrimonium valeant nobiles feminæ, quidue impertiant ex se natis. Triumphum hic canunt,
&

& fidentius incedunt, qui nobis contraeunt, ac facultatem nobilitandi matri per leges tributam expellere animo nondum sunt apti. Igitur Vlpiani philosophiam iactant; eam sibi edicunt patrocinari; huic adiiciendum calculum iubent, quando is in fragmentis *tit. V. §. 8. Connubio*, inquit, *interueniente liberi patrem sequuntur: non interueniente connubio matris conditioni accedunt. Excepto eo, qui ex peregrino & ciue Romana peregrinus nascitur. Quoniam lex Mensia ex alterutro peregrino natum deterioris parentis conditionem sequi iubet.* Et pareremus edicto, si Vlpianus præcepisset, quod volunt, nec a peregrino Prætor pro-
ficisceretur, quidquid tuentur ac dicunt. Valde enim timeo, ne iterum a baculo ad angulum argumententur, & libertatis atque ingenuitatis beneficia cum prærogatiuo nobilitatis nomine strenue confundant. Quod ut intelligatur enucleatius, faciendum est.

§. XX.

Sicuti enim Vlpianus, ceterorum Iureconsultorum more, naturalia a ciuilibus sollicitè separat; ita is matrimonium ad patriæ & rei Romanæ leges exigit, utpote in qua potiores sunt viri partes; cuiusque de conditione ipsa mulier aliquid mutuatur, ac sibi habere cupit, eiusque solem pluuiasque combibit. Quo circa fas etiam est, ut, stante & interueniente connubio, liberi tam in naturalibus, quam ciuilibus sequantur patrem, qui est caput familiæ, & de quo existimarunt veteres, quod hic solus generis auctor sit, maxime cum Diogenes & Hippon Stoici, ut est apud Censorinum, statuerent, partum ex semine viri solum procreari. Vnde satis liquet, quare patri certo tantam præcellentiam hac parte tribuerint leges & veteres Consulti.

§. XXI.

§. XXI.

Verum vbi pater nullus est, aut, quod sensu iuris perinde, incertus, neque is apparet liquido, ibi profecto per rerum naturam fieri non potest, vt ad patrem respiciatur. Quocirca sola mater restabat, quam sequantur liberi; idque Vlpianus *l. 24. ff. de statu hominum* LEGI NATVRÆ adscribit. Cuius rei quæ sit vera & interior causa, non omnes intelligunt. Ego vero haud temere animum induco, Romanos naturalium liberorum utilitates in legibus & sanctionibus suis neglexisse: fueruntque illi in ea existimatione, vt quasi diuersi generis aliquid, & prorsus in republica alienum haberentur: adeo nulla eos *Φιλανθρωπία* ante Valentinianum & Constantinum M. nullo fere studio & affectu sunt prosecuti. Saltem Iustinianus id clare Nouella LXXXIX. innuit, neruoseque probat Guilielmus Douiatius, consiliarius in regio Tholosatum Senatu pereruditus, *Enarratione in Responso Iurisconsultorum naturalia primæ & secundæ partis Digestorum X.* Quod si verum est, nempe, ius ciuile Romanorum naturales liberos antiquitus spreuisse, quid mirum, tradere Vlpianum lege naturæ factum, vt hi matrem sequantur? Non alienum erit hoc loco, expendere naturalium liberorum appellationem, quam apte, ni fallor, euoluit Desiderius Heraldus *rerum & quæst. Iuris quotidianarum lib. I. cap. I. n. 2.* Naturalium, inquit, appellatio est *πολύσημη* & pro diuersis respectibus. Respectu adoptiuorum filii legitimi dicitur naturales, quia sunt *Φύσει* natura, adoptiui autem *θέσει*, & ex legis solius commento. Natura a legibus temperata, & iis obsequens procreat liberos legitimos. Hominum & legum ingenium liberos adoptiuos. At natura vaga, ac legibus soluta, & libertate sua lasciuiens procreat quidem

dem liberos, sed quos lex, quandoquidem naturæ solius opus sunt, legum forma non adhibita, naturales tantum appellat. Atque sic liberi naturales sunt non legitimi.

§. XXII.

Iam adsumo magis speciatim: liberi extra matrimonium nati non sunt legitimi; quia deficit legitima coniunctio, deficit pater: nihil enim hic ciuile est; omnia naturalia; igitur solum etiam accipiunt naturale. Quid vero hoc est, nisi libertas est? Seruitus facti habetur, siue sit præsens, siue antecedens, siue consequens. Quando itaque matrem sequi dicuntur naturales & vulgo concepti partique, eiusmodi factum excluditur; atque interea, quando libera est mater, etiam illi ingenui pronunciantur liberique; sin secus, hoc est, si vel facto suo, vel alieno mater est ancilla, etiam partus non consequetur statum, sed seruus erit. Præter hoc nihil extra matrimonium natis tribuit Vlpianus.

§. XXIII.

At tu vero, qui nobis aliisque obstrepis, non naturale, sed ciuile, & quod est aduentitium ex lege, iis tribuis, quorum lex primum, & præcipue Vlpiani tempore nondum rationem habuit. Est hæc, fateor, interpretatio non vulgaris: sed permitte nobis, vt nullum Iurisprudentiam Romanam pestilens magis fidus afflasse statuamus, quam cum propriæ ἐπιλύσεως commenta nobis obtrudunt cruda in forum studia proiicientes. Nobilitatem vero qualitatem esse aduentitiam, non a natura hominibus ingenitam, sed hominum scitis institutisque introductam, probatione fere non eget. In sensus quippe incurrit, eoque σωματικῶς comprehenditur, atque oculis contrectatur, id esse naturale non posse, sine quo

natura hominum optime consistit. Est hæc Francisci Amayæ acutissimi Hispani non ingeniosa, sed ad naturalem euidentiā proximè accedens demonstratio.

§. XXIV.

Ast auscultabo tamen hiscentibus erroremque suum opiniose tuentibus. Distingue, aiunt, nobilitatem sanguinis, a nobilitate honorum: finge patriciam, cui in venis natat patricius sanguis, finge natam, natumque ex tali sanguine, an generando mutatur sanguis? an Dea non pariet Deum? an ex nobili sanguine fluat ignobilis sanguis? Enim vero miseret me talium argumentorum: quantumvis repugnantias repugnantibus cumulent. Euge enim, maneamus hic loci paululum; ac me incredulum interea, uti forsitan sueuistis, nominato, donec maius appareat veritatis lumen. Quid est SANCHI? hunc enim barbarum hominem, qui magnum de matrimonio volumen conscribillaui, in primis oppugnandum sumo: quid est, repeto, sanguinis nobilitas? Quanquam enim non diffiteor, stirpis nobilitatem posse forte appellari nobilitatem sanguinis, non habent tamen dissentientes sat rationis, ut illam pro merè naturali venditent. Quum Romulus alique patricos fecerunt iisque cum posteris maiorem plebeiis dignationem tribuerunt, caue illam in sanguine latuisse dignationem credas blateresque. Non est res ista corporalis, quæ tangi possit: fac potius, & festinante licet stilo, incorporalem dic, moralem appella, atque intellectu tantum comprehensibilem statue, quia ciuilis est, quia moralis, quia incorporalis. Et certe filices fuissent Romani, atque obtusi prorsus, si credidissent, patriciam dignitatem propagari quaquaratione. Propagatur verum est, sed secundum patriæ

triæ honestos mores, secundum statuta ciuitatis, secundum fori ac lecti genialis inuiolabiles leges. Quæ has migraret, ab ara pudicitiaë patriciaë & plebeiaë arcebatur, & extorris quasi agebat, atque ad alium pertinere populum fere credebatur, a legum beneficiis remota, inimica veterum Romanorum sanctitati, hostis pudicitiaë. Si quid retinuit inuerecunda, id non ciuile erat edepol, magnificum, excellens; sed omnibus mortalibus, qua moralibus commune, aut plebeiis quoque facile obtentu. Quod postremum propterea addo, ne nobis decuriones spurios obiiciant, a quorum muneribus ne Iudæos quidem ac Christianos, quos pro vilissimis habuere pagani, excluderant. Nec latere de cetero peritiores potest, seuere animaduertisse Romanos in feminas primarias prostituentes pudorem. Saltem Lipsius ignaros eius rei in *excursu* ad Taciti Annal. *lib. II. cap. 85* copiosius docebit, non nos, qui in transcurso duntaxat monemus, & dignitatem tales amisisse, & ornamenta, hoc est, institam, stolam, vittas. Et tamen non pudet disquirere, vtrum liberi naturales ac vulgo quæsi nobiles fuerint, quorum interea matres nobilitatem & omnia eius ornamenta ipso iure factoque perdidere: quod sine dubio ὀτροπον. Nec iuuat, etsi meretricem a concubina separari iubent. An enim nobilis femina esse potuit concubina? Non est mihi Iureconsultorum schola cognita, cuius e gremio talis spargatur doctrina: feminam clarissimam potuisse fieri amicam, quæ cum licite viueretur sine solenni deductione in domum, sine testatione & tabulis dotalibus, sine auspiciis & pronubis, sine aquæ & ignis acceptione. Potius exploratum est, stupra matronarum ordinis primi ac secundi ad seruandum publicum decus, non abiisse impunita; cum e

contrario in libertinas, aut quæ erant e plebe, tantum non impune peccaretur; hæcque militia venerea his ferre fuerit permiffa.

§. XXV.

Ac nemo vero induxit animum, sanguinem patriæ feminæ, aut cunni albi, vt Horatii verbo vtar, efficere, ne fit amiffa dignitas, quam paffa ftuprum non folum commaculauit, verum etiam non fine magno gentis fuæ dedecore extinxit. Ipfa lex Pauli 47. ff. *de Ritu Nuptiarum* nullum prostitutæ senatoris filiæ feruari honorem adfirmat, quæ tam spurcum non eft afpernata commercium. Durum equidem hoc cenfet Matthæus Wefenbecius in paratitlis ad π. *de his, qui notantur infamia*; fed ita fcripta eft lex, ita more Romanorum veterrimo fuit, ita Tiberius ac Claudius denuo fanxerunt. Non legitur apud Suetonium Tacitumque, aliquem tum temporis tantas de illuftri fanguine tragædias excitaffe; vti nunc excitant plures, qui, quæ loquuntur, nesciunt, fanguinem crepantes fine modo, ignari interea, fe futire ac murmurare cum vulgo, ac, quidquid adiicitur fanguini, ad commenta ciuitatium & iuris fictiones pertinere, quæ ceffant iterum atque in auras dilabuntur, cum a fcopo, quem animo intenderunt Reipublicæ principes, eiusmodi perfonæ, quibus prodeffe debet fictio, refiliunt. Quod autem ifti tandem de Dea Deum generante ἀλόγως inſpergunt, e Ciceronis lib. III. cap. 18. *de Natura Deorum* mutuo ſumferunt, in nouum errorem prolapfi. Audiamus Tullium: *Quorum patres Dii, non erant in Deorum numero? Quid? quorum matres Deæ? opinor etiam magis: Vt enim in iure civili, qui eft matre libera, liber eft; item iure naturæ, qui Dea matre eft, Deus fit neceffe eft.* Iam circumſpecie, qui tales ludos facis,

facis, equite non plaudente, vt agnoscas errorem. An affirmat Cicero, nobilem fieri, quem genuit nobilis mater? Et non putem. Libertas naturæ donum est; igitur hanc accipit a matre filius. De Diis eorumque generatione nulla lex esse ciuilis potest; itaque & Dea Deum gignit. Tu vero perperam nobilitatem stirpis tanquam naturale bonum consideras, quamuis illa vim suam dedecusque a ciuitatis arbitrio sumat; atque interea cum hisce cogitatis tanquam cum pila conflictaris ludisque. Vnum ad suo, ne veteres solos tam existimes seueros, tam graues, ac sanctos. Ipse Iustinianus Imperator spurios illustri femina, quæ liberos habet legitimos, procreatos, ab eius successionem remouet. Eccur? Rationem ipse *l. 5. C. ad SC. Orphitianum* suppeditat: *Quum in mulieribus ingenuis & illustribus, quibus castitatis observatio præcipuum debitum est, nominari spurios satis iniuriosum, satisque acerbum, & nostris temporibus indignum iudicamus.* Quas hic ingenuas appellat Iustinianus, Basilicorum compilatores *ἐγγενεῖς* vertunt, id est nobiles. Quibus præmissis, age iterum, ratiocinemur parum per, & sensus consulamus. An, qui nominari non debent, nobiles erunt, nominatissimi que? Non, inquis, hoc sensu; sed sanguine nobiles erunt. Sanguine, regero, nobiles ii solum dici possunt, qui agnationem habent & cognationem nobilem. Spurii vero & nothi nec gentem, nec agnationem habent; quia vel pater nescitur, vel illum ciere nequeunt certo. Quod ad cognationem, videtur quidem, hac neque nothos neque spurios destitui: sed mutabis mentem, vertesque stilum, si pensitaueris, spuriorum originem ex eo tantum die, quo nati sunt, numerari. Indico legem *9 ff. ad Municipal.* peregrinum hoc videatur vlli. Praeterea non est negligendum,

dum, mulierem familiæ suæ & caput & finem esse. Hoc iterum ex *lege 195. ff. de V. S.* constat. Iam vero, si suæ familiæ caput est mulier, non pertinebit spurius ad aiam, quam matris, cuius hæc caput est, familiam, aut potius cellam; eoque auos maioresque numerare non poterit. Ex quo claret, nec stirpis nobilitatem hæreditare spurium acquirere, quia stirps cum matre hoc loco cum dedecore incipit; nec imaginum ius, quia, quæ amisit majorum honorem, hunc propagare ad suos non potest: sed veluti extranea merito habetur. Quin immo finge, manere illustrem feminam, quæ deposuit pudorem, in patris familia, quin hoc ad filium, qui, uti vidimus, nominari non debet? Sed non mansit forte ipsamet, quod ad ciuilia adtinet beneficia & ornamenta, in patris familia. Ceterum non abs re erit, obseruare, neque patricios olim perstitisse, neque horum ius atque nomen retinuisse, qui in plebeiam familiam per adoptionem transiuerunt. Quidquid in contrarium inuenitur, id non nisi diu post, sub Imperatoribus, ius originis in honoribus suscipiendis adoptione non mutari statuentibus, inualuit, ut e digestis colligitur *ad Municipalem*; ostenditque Perizonius *dissert. de ducenda defuncti fratris uxore p 87.* Igitur colligi multo minus debet, patriciam manere patriciam, quando illa plebeio sese iungit, & spurium retinere splendorem natalium, quo caret exciditque mater venere ac libidine famosa.

§. XXVI.

Sed fac amplius, matrem patremque fuisse nobilem, qui generarunt filium naturalem; forte nec hoc proderit tibi: quantumuis sic facias fingasque. Iniustus pater non est sensu iuris pater. Itaque tali modo natus *ἐπὶ τῷ* erit: ut forte certus est pater, atque aliunde de eo constat.

Suffi-

Sufficit, non constare ciuilitate, nec posse eum legitime nominari patrem. Adde, non repugnamus, legitimari filium, liberosque sic genitos quæsitosque, legitimari vel per subsequens matrimonium, vel rescriptum Principis; & nondum tamen habendos, dicendosque nobiles fidenter pronuntiamus. Qui enim legitimus efficitur patri, non generi sic efficitur legitimus. Quod quum ita sit, non acquireret certe legitimatus nobilitatem generis, nec honorum imaginumque societatem: ut qui per totam diffusi familiam sunt, nec ad patrem solum, sed ad familiam individua ratione pertinent; talisque ad summum, si pater magistratus curulis, vnius imaginis homo efficeretur. Itaque quocunque te vertas, ex Romani iuris ratione.

FABIO vel iudice vincam.

Ita transcurso moneo, Fabium hunc Horatianum Iureconsultum fuisse deprehensum in adulterio. *Deprehendi miserum est*: ita idem Venusinus *Lib. I. Satyr. II. v. 269.*

§. XXVII.

Quanquam vero in Iustiniano corpore nihil solidi inuenitur, quod pro ventre nobilitante queat adduci; non tamen incredibile, aut humanam excedere mihi fidem videtur, statuto posse permitti, vel iuberi, ut a matre nobilitas proficiscatur in filium liberosque. Nam etsi Bartolus hoc sibi una cum Palæotto aliisque innumeris persuadere ausus non est; deprehendi tamen, propterea id iis videri falsum atque incredibile, quod iuris naturalis sit, nobilitatem venire a Patre, paternoque genere: cui etiam obsecundauerint leges Romanæ, quas pro ipsa ratione bene multi haud raro venditant. At valde dubium, immo falsum est, nobilitatis fundamentum iure naturali tanquam tibicine fulciri; cum ea meri arbitrii, & inde varii gene-

generis, variisque rationibus ac causis sit superstructa. Non repetam, apud Xanthios lege fuisse cautum, ut a matribus generis nomen filii sortirentur, non nominabo Locros, non Lycios vniuersos, de quibus Plutarchus, Herodotus, Polybius; quos excerpfit Andreas Tiraquellus Vir diligentissimus; quaque parte eum exscripsere ad vnum fere omnes, qui de nobilitate aliquid sunt commentati. Sat est, per se intelligi, a summa pendere potestate hoc, quidquid est, commentitium: quia non est a natura nobilitas, utpote quæ omnes homines æquales producit: quin facile foret ostensu, etiam matrimoniorum æqualitatem atque inter contrahentes paritatem lege gentium nequaquam præcipi, sed ab arbitrio imperantium, ut rationabili, proficisci. Quod si vero quæramur, quid magis congruum atque decens, si sit stabilienda nobilitas; paternum ne potius, an maternum respiciendum genus, paullo aliter existimarem definiendum. Nunc disputatur, quid iurè fiat, & quid denique factum *cum maxime sit in Germania*, ubi nobilitatem duci a ventre, non sunt nonnulli, qui dicant; plures tamen, qui nobiscum solidioribus moti rationibus tueantur contrarium.

§. XXVIII.

Quare præponimus, antiquissimos Germanos ciues suos certos in ordines distribuisse. De Saxonibus id supra demonstratum dedimus; qui in primis in coniugiis ineundis ita fuere patrii moris atque *εὐταξίας* studiosi, nihil ut in connubiis tolerarent mixturæ. Adamus Bremensis classicus hac de re testis est, nostro commodo, Eginharti arans vitulo: *Id legibus firmatum, ut nulla pars in copulandis coniugiis propriæ sortis terminos transferat: sed nobiles nobilem ducat uxorem, & liber liberam: libertus coniugatur*

tur libertæ & seruus ancillæ. Si vero quispiam horum sibi non congruentem & genere præstantem duxerit uxorem, cum vitæ suæ damno componat. Ex quo concluditur certo, eo tempore nulli Saxonum venisse in mentem, liberas feminas pro luitu posse nubere: posteaquam nunc constat, capitali supplicio fuisse subiectas, quæ impari coniugio necerentur. Non est nostrum, differere nunc, fueritne hæc consuetudo nimis acerba? Dependet res tota ab imperantium arbitrio, & pactione ciuitatis; nec credimus, iura reprehendi, qui ordinem semel institutum intento seruare studio satagerunt. Quod si enim Romanis licuit collusionem coniugiorum prohibere seuere, ne videlicet optimates in contemptum adducerentur; quidni liceret etiam Saxonibus tueri discrimen semel introductum, ac, ne vulgarentur concubitus plebis procerumque, prouidere. Saltem venerabilis Beda ita veterum Saxonum Rempublicam depinxit, prorsus vt appareat summam auctoritatem penes optimates stetisse; quem vt percipiamus, forte interest Lectoris: *Saxones*, inquit lib. I. Hist. eccles. cap. II. *Regem non habent, sed Satrapas plurimos suæ gentis præpositos, qui ingruente belli articulo mittunt æqualiter, sortes, & quemcumque fors ostenderit, hunc tempore belli ducem omnes sequuntur; peractæ autem bello rursus æqualis potentia fiunt omnes Satrapæ.*

§. XXIX.

Etsi vero de Francis antiquis hac in caussa tam luculentum atque egregium testimonium non suppetit, quam de Saxonibus produximus; elucet tamen hinc inde non hos idem promiscuis indulgisse coniugiis. Neque enim lex Salia tantum; verum etiam Caroli M. ac Ludouici Pii temporibus condita Capitularia *mulierem liberam mancipio*

seſe iungentem cum omnibus natis Domino addicunt: quod iudicio eſt, vehèmenter Francorum genti impares diſplicuiſſe nuptias: vtut pœna non erat ab iis tam triftis atque horrida ſtatuta, atque a Saxonibus, aliisque Germanicis populis, de quibus paulo poſt. A Salica lege in hoc differt Ripuaria, quod Virum quoque ancillam Ripuarii in matrimonium ducentem perpetuo ſeruitutis iugo ſubiiciat.
§. XXX.

Lex Allemannica vero paullo mitior Francorum inſtitutis erat: nec enim hæc liberam Allemannam in familiam domini; ſed genitam duntaxat ab ea prolem tranſcribebat: ipſa interea amittente hæreditatem & maculam contrahente ſat grauem. Longobardorum maiores vero Saxonum ſeueritati locum dabant: haud ſecus atque Burgundi, qui nece vindicandas eiſmodi impares nuptias iudicabant. Vnde facile eſt ad concludendum, perperam laborare omnes, qui non extingui feminæ Germanice nobilitatem poſſe ſomniant, quia ſit data ſanguini: ſed ἀτοπᾶ ſeſe loqui & illiberaliter cogitare ipſi demum intelligunt, quando nec ingenuitatem, nec libertatem, nec vitam ſeruafſe ingenue natas feminas ad ſeruorum contubernia declinantes videbunt. Et quis iam audebit, nobilitatem ſtirpis ita in iis extollere, tamque magnifice de generoſa ſentire radice, vt fructus in alios, maritum puta, liberosque ſpargat ipſa debilitata ac fracta? nec proderit, iniquitatis poſtulare hæſce leges antiquas omnes atque iis ſcribere dicam: quando quidem illi, qui contrarium ſuſtinent, de more Teutonico verba faciunt; qui vero, vt cum depingunt, nuſquam, niſi in opinione commentitia adoptantium inuenitur. Si quid video, non fane indolem coniugiorum apud maiores noſtros ſatis habent perſpectam.

spectam. Quare operæ forte pretium essent facturi, si Potgieferi libellum singularem *de conditione & statu servorum* euoluerent, qui per doctē varios gentium mores colligit &, quam inique semper inæquales illæ nuptias tulerint, copiose ostendit.

§. XXXI.

Quod ut quodammodo constet, in memoriam vniuersis Taciti reuocabimus testimonium: *Seuera illic matrimonia sunt.* Nam & maritus ibi primas tenuit, non quidem ob easdem, quas Romani habuere causas, sed proprias. Sic enim vnum accipiebant feminæ maritum, quomodo vnum corpus vnamque vitam, ac personæ, non rei affectum mancipientes, a viro expectabant vniuersa, dotem, honores, bona, lucraque omnia. Quamobrem etsi apud eos tam solennis in domum deductio, tot sacra arcanæ, tot coniugales Dii, quot apud Latinos non obseruantur; tamen ex aliis signis, nempe ex bubus equisque iunctis, ex laborum periculorumque indiuidua societate tam arcta colligitur coniunctio atque vnitas, ut coniugum coniugis, non coniugem coniugii causa amare viderentur: ut recte Grotius verba Tacita *de M. G. cap. XIX.* interpretatur. Ex quo id patere minimum arbitror, uxores semper maritos in oculis tulisse, atque ab his fortunæ munera, laudem, gloriam decusque sperasse.

§. XXXII.

Qui aliter, omnia subuertunt, mores maiorum informantes, submutantes, nouum iisdem ingenium proprio ausu induentes, turbando vetera, substituendo noua, ne, quæ figunt refinguntque, cernant, reciscantque vniuersi. Ego vero regulæ ac maiorem mori tenacius infisto. Quæ enim de Saxonibus attulimus, Caroli M. ætate apud eos

obtinuiffe, Eginharti & Adami Bremensis fide certum est. Nec diuersum de Francis constat, paululum vtut lenioribus in infligendo pœnæ genere. Quod in Campania mores irrepsit, nempe, vt ingenua Campana muliere natus haberetur pro ingenuo id regulam non tam tollit, quam firmat, quia nemo non hoc institutum e priuilegio deriuat, simul atque Galliaë Iureconsulti tempus ac causam indicant, quare tam abhorrens a prima Francorum lege consuetudo inualuerit. Cui enim ignotum est prælium parricidale commissum ad Fontenetam prope Brittas? quo sicuti flos Francicæ nobilitatis cecidit; ita tanta in primis strage affecta est Campaniæ nobilitas, vt vix esset, qui cum honore ferre arma. Eo igitur tempore vsu venisse ad vnum adfirmant omnes, etiam politicissimus Gabriel Daniel in luculento patriarum historiarum opere, vt vxor nobilem efficeret maritum, & familiam genere insignem ad posteros continuaret. Quis vero a singulari euentu, priuilegio ac more particulari ad vniuersalem existimaret concludendum, nisi qui mentis deminutionem sit quodammodo passus? Quamobrem ratum maneat, aliam Francis Germanisque sedisse consuetudinem, donec contra veterum instituta producatu nouum, &, quod laudabiliter constitutum, ostendatur dissolutum.

§. XXXIII.

Ad valde vereor, ne nihil sint demonstraturi. Quæ enim hæc consecutio est? adfirmant Dionysius Gothofredus, Petrus Pithæus, Carolus Lofsæus alique, Campanos, Trecenses, Senonenses, Caluimontanos liberis matre nobili oriundi tribuere nobilitatis iura; Ergo vniuersa Francia hisce vixit institutis. Putasses fane, qui Trecenses, Senonenses, Caluimontanos recensent, & a Campanis se-

parant,

parant, diuersos Galliaë populos numerasse, vnde postea conficiant inductionem concludantque insolentissime: totam Galliam igitur hisce fere moribus indulgere. At omnes hæ ciuitates Campaniæ sunt, a quibus ad totam Galliam perperam nectitur consecutionis filum. Quod de Andegauenfibus adicitur, vtique falsum est, si audiamus Ioannem Bodinum, **ANDIVM SINE BONO**; cui plus hoc loco tribuimus quam Renato Choppino, vt vt rem iudicatam laudanti. Neque enim verisimile fit, Potinum *lib. I. de Republica* tam acriter insectaturum fuisse nobilitatem a feminis ductam, si mos ei patrius contrarium quotidie in aures infusurasset. Et fac tantisper, obtinuisse hominem singularem aut vnius generosæ feminæ heredes apud Andios fortuito decreto, vt nobilium numero censerentur; quis vna volitante hirundine vernum sese tempus insinuare, aut aperire concluderet? quis ab vna ciuitate, vel municipio ad vniuersum Galliaë regnum inferret: Sed immo vero probabilius est multo, in ceteris Galliaë prouinciis aliam passim regnare consuetudinem, quoniam Iureconsulti Galliaë cum Francisco Connano sæpe sæpius ingeminant: *Male Campani, vicini nostri, qui nobilitatem etiam a matre sibi sumunt, patre licet ignobili*: vt eos inuoluamus silentio, qui de vsu vniuersali etiam in Campania dubitant, huncque morem tantum non per risum locumque contemnunt; non ita ludificaturi hercle, si id gentico fieret more, inque actibus rerum multus atque dissiduus vsus sensus oculosque feriret. Adscribam magnæ in Galliaë existimationis viri Ioannis Bacquetii *Oper. Tom. II. p. 54.* clarissima verba: *Et pour le jour ad'buy on n'a point d'égard aux dites coutumes & tient on pour certain en France, que le ventre annoblit point: tellement qui sont issus de pere roturier &*

de mere noble, sont roturiers, s'ils n'ont obtenu arrest de la Cour des aydes. Erat Baquetius regii fisci aduocatus, qui fisci, seu domaniorum iura labore non pœnitendo euoluit.

§. XXXIV.

Quibus ita constitutis levis res erit operæ, dispellere fumos, quos præsumta iterum opinio de vera & in sanguine residente nobilitate propellit foras. Neutiquam enim extra omnem dubitationem constitutum est, nobilitatem viuere & spirare quasi in sanguine: quin hoc primum istud ψευδὲς est, iam confutatum a nobis, quo admissio plura eaque innumera inde pullulantia admittenda sunt falsa. Neque enim tum inepte inferunt: si in sanguine est nobilitas vera, etiam ea propagatur a matre in liberos. Verum obscura quadam idea impediuntur & cruciantur, ut, quid cogitent, vix resciscant. Nobilitas, repeto, quomodocunque definiatur, prærogatiua est a summa potestate alicui destinata; & quam propagare potest utique, si secundum patriæ ac summæ potestatis institutum fiat. Propagatio vero legitima non fit ab vna persona, sed binis, sibi paribus, aut saltem sibi non prorsus imparibus. Quæ secus faciunt, ac plebeia litantes veneri a regula vsu patrio confirmata desciscunt, vilem edere partum merito censentur. Ut in omnium oculos incurrat absona contrariæ sententiæ illatio, sume, quæso, & nobilissimi generis feminam in vespillonis, aut turpis agitatoris, aut carnificis ruere amplexus tantisper statue, statue eam coniugali pacto firmari amoris sui fatuos ignes: an partum quæso, quia innobilis femina vtero est excoctus, obstinate amplius nominabis partum ingenue natum, ac generosæ stirpis consortem? Sin minus, (nam forte ad contemptissimi hominis nomen horrescis) age, descendas in te, relegas-
que

que inconcinna de amati principii vestigia, & forte non sine lætitia tandem exclamabis: *illucescit*. Et illucescat Tibi adclamabo, illucescat, precabor, veritatis lumen, ne sanguinis imaginaria generositas amplius rationem de statu suo deturbet, ac de corporearum rerum figuris detentum in compita ramosa, & errorum stagna paludesque deducat. Ceterum non nego, potuisse te, antequam in viam a nobis reduceris, proprio addiscere Marte, Germanos nostros eam de nobilitate sanguini ratione indelebili impressa philosophiam nunquam & nusquam esse sectatos; quippe qui admodum se vere statuerunt, ut ingenuæ mulieris e seruo suscepta proles in mancipiis numeraretur, & glebæ dominique sole adscripta ab omni nobilitatis & ingenuitatis lumine inanis maneret: quod propter inueteratam opinionem interato duximus monendum.

§. XXXV.

Cui argumento, haud scio, quid queat opponi, nisi quis cum ineptissimis Iureconsultis, iisque Hispanis, adferre audeat, *nobilitatem* ipsam differre a *splendore nobilitatis*. Hunc enim, aiunt, perdi, si qua mulier generis sui oblita in vilis hominis contemptum sese cubile inferat, nobilitatem non item, utpote quæ sit naturalis, a maioribus accepta, vetusta & longa possessione munita. Quod quia in antecedentibus plene nondum dispuli faciam, ut nunc discutiantur omnia, quæ caliginem denuo circumfundunt; nudique appareat ineptæ sententiæ basiatores, veluti Æsopi cornicula, aut Platonici hominis implumis forma.

§. XXXVI.

Nobilitatem naturalem dicunt: hic latet fucus. Et supra vero obseruauimus, non sic nobilitatem videri posse naturalem, ut ne abesse ab homine queat. Quare ne
pror;

prorsus habeantur absurdi, dicant necesse est, non sic eam carere initio, ut omnibus mortalibus communis sit: potius in eam accessisse olim sanguini, ut liquefacta & absorpta vilitate, & populari vulgaritate, commixtio sit nata, nescio, quæ? & facultatum ac virtutum omnium indiuidua connexio, ac obliuionem originis plebeia inducens vis occulta, hincque incognita latentium opum eleuatio, atque ortus quasi secundus; cumque patibilis sanguinis natura, nescio iterum, quæ conuersio, influxus, incitatio, assultus, incursus & eminentioris virtutis noua consociatio, ac sordidarum quarumuis partium adstrictio, expulsioque, gustus nouus, odor nulli notus, concentus inauditus, obscurarumque rerum omnium incredibilis transmutatio & μεταμόρφωσις sine exemplo euenerit tandem? Quæ & similia verba, si quis non intelligat penitus, nec intimis in visceribus sentiat, quæ sibi ingerant Hispanicæ scholæ Magistri discipulique, is cogitet, neque Angelis hæc arcana nobilitatis sacra satis esse perspecta, adeoque neminem mortalium pudore debere suffundi, si suam fateri ignorantiam cogatur.

§. XXXVII.

Quod ne fictæ videatur dictum, profiteor sane, me quoque, quidquid de illa vera & naturali nobilitate magnifice profertur, nec capere, nec, si caperem, posse enunciare perspicue: sat certus ceteroquin, malæ causæ indicium ipsomet prodere, qui, quæ scribunt dicuntque, efferre nequeunt, aut ita in luce constituere, ut, qui operam impendunt, quo videant, nihil videant, sed tenebris oppressa demum offendant vniuersa. Atque eius generis est istud, quod non sine fructu deteximus, nobilitatis naturalis idolum, quod adorant homines peregrina sacra curiose

se sectantes, id facturi minime, si a teneris claris animum perceptionibus adsuefecissent. Quapropter perinde mihi, qui sanguini nobilitatem infarciunt, agere videntur, atque alii simplicioris ingenii homines, qui cum acu punguntur dolorem in acu quærunt, altitudinem monti inesse existimant, doctrinam in cerebelli latebris habitare credunt: helleboro purgandi utique, ne relationum nomina, & mentis comparationes præcisionesque, ac moralium rerum schemata ipsi materiæ subiecta inhærere amplius somnient. Quod si fecerint, dubium mihi nullum relinquitur, quin etiam, quæ de antiquitate & nobilitatis possessione vane cogitant, non sine veritatis emolumento denique sint animaduersi. Nam uti illa eminentia & prærogatiuus ordo non est in sanguine; ita etiam antiquitas vix efficiet, ut is aut fluat generosior, limpidiorque, aut nobilitatis fiat plenior. Quidquid hac de re scribitur, dicitur, pronunciatur, extra sanguinis circulum est, & tanquam mera variarum præcisionum, cogitationum & aduentitiorum comparatio erit considerata, quæ non in rem ipsam maxime cadunt, sed ab animo legislatoris, aut hominum diuersa adiuncta huius, vel illius speciei inter se contendentium facto rei extrinsecus sæpe sæpius adtribuntur. Quod iis forte satisfaciet, qui in Logicorum scholis non nihil de relationibus percipere olim, aut criticam artem ingeniosissimi Clerici de suo non expulere museo.

§. XXXVIII.

Illud vero, quod de splendore nobilitatis, non nobilitate per impares & abiectas nuptias euanescente in primis proponitur, magis a ratione videtur alienum, quam sunt priora. Quod exemplis ostendemus primum; rati, tum maxime distinctionum vel utilitatem, vel inanitatem sen-

fibus subiici, cum applicantur, & ad rerum actus accom-
 modantur. Quare statuas, virum vel feminam stirpe nobi-
 lem virgis cædi, aut fustibus male mulctari: quid dices so-
 des? Tolliturne nobilitatis splendor? Ita est inquis: aufer-
 turne nobilitas? Non, regeres: quia naturale extingui non
 potest. Quamobrem lurida licet tua per vicos ambulet
 matrona, & virgis probe despoliatum ostendat dorsum,
 crimine licet se conspurcauerit turpem, carnificis lieto-
 rumque bacillos senserit ista, atque ab omnibus honestis
 hominibus remota, extorris, & contempta vagetur; tibi
 tamen, qui naturalem nobilitatem mente comprimis, &
 hanc constanter imaginem deperis, nobilis apparebit
 hæc mulier, ac genere insignis; liberique, quos partu fun-
 dit, non minus erunt nobiles & generoso sanguine creti,
 atq; si virgæ in matris tergo non fuissent mortuæ istaque
 nec pollucta ferulis, nec verberata a publico seruo loris.
 Sed ohe! iam sat est. Linquimus iis, qui sic argutantur,
 tam nobilem Glycerium, quam venerentur: ferat, non re-
 pugnamus, Lucina parturienti opem: tute propinquæ
 partui ac doloribus acriter agitatæ fideliter adfistas, ne
 conceptum in nobili vtero coagulum pereat, & lepidissi-
 mi emoriantur pulli, bene, tua opinione, sati, bene, tuo iu-
 dicio, nati: nos subsistimus, nondum certi, sintne tollendi
 hi catuli, & in classe civium primaria locandi? Homo,
 SANCHI, hominem parit, vt anser anserem gignit: at
 mulier omni splendore nobilitatis nudata non parit nobi-
 lem; quia nobilitas in splendore consistit, quem si tollas,
 mulier illa erit quidem, sed non amplius nobilis; citiusque
 Valerio Maximo fidem habebimus, equæ partu leporem
 editum narranti, quam tibi, qui omni fama, honore, splen-
 dore vacuefactæ nobilitatem nihilominus nobilemque
 foetum tribuis.

§. XXXIX.

Sed quid prodest hæc philosophia, atque ementita & spuria distinctio, si dediscenda sit iterum in foro, in curia, ac rerum usu? & quid tandem emolumentum persentiscunt mulieres ex umbratili & inepto hoc remedio, si nobiles appellantur, & fructu omni ac splendore nobilitatis inter ea priuentur ridicule. Sed ignoscendum tamen eius generis auctoribus iudicarem, si, quæ constituunt fundamenta, quæue sectati sunt principia, omni loco & tempore retinerent, nec variis repugnantibus in scriptis suis locum relinquerent. Ipsi enim fatentur, Viros Principes atque nobiles, quamvis & in eorum sanguine *σωματικῶς* habitet nobilitas, non generare sibi similes, quando abiectæ feminæ affectionem conjugalem mancipant; sed hoc tamen omnino fieri, si femina sordida matrimonio succumbat, & cum despecto homine liberis operam dare occipiat; cum interea idem pro viro argumentum militet, isque naturalem (quæ illorum est opinio) nobilitatem ex utero secum ferat, adeoque, usque dum regnum obtinebit Iupiter, seruare illam ac retinere itidem debeat. Quod quare non simili statuunt ratione, diuinando vix adsequetur acutissimus vates, nec ipse forsitan maximus Apollo.

§. XL.

Ego vero haud difficulter intelligo, quid in errore eos confirmauerit, atque haud paullo reddiderit obstinatiores. Viderunt enim in Germania quoque maternum non penitus negligi genus: quamlibet alieno loco, nec admodum distincte, Poetarum veterum testimonia ad causam suam probandam excitauerint, & Seruatoris nostri matrem huic negotio expediendo sine necessitate immiscuerint. De quo ut nonnulla in medium adferamus, non erit a scopo nostro alienum.

§. XLI.

Atque verum est, Germanos non prorsus in censenda nobilitate maternam originem posthabuisse. Erat id utique rationibus eorum congruens, qui pristinae disciplinae memores, nobiles inter & plebeios nulla nuptiarum commercia permiserunt: seuerè semper cauentes, ut ne viliores supra fortunam animum gererent, illustres quærendo affinitates; aut meliores ad inferiora subsellia descendentes in contemptum adducerentur. Quo pacto ne fucus suis legibus fieret, sed omni modo incorrupta pro sapia perseveraret, fecerunt constanter, ut maternos auos proauosque in æstimanda nobilitate numerarent, partim, ut ab omni latere splendida ostenderent stemmata sua, partim, ut veteris ordinis diligentissimos ac seuerissimos sese custodes ostentarent. Exinde vero nemo concludet sapienter, igitur matrem nobilitare solam, qui in genere probando etiam materni natales respici consueuissent. Qui enim sic subducit rationes, is sane admodum ignorat, propterea maiores nostros nobiles requisuisse matres earumque habuisse in extollendo genere rationem, ne in excelso ætatem agentes sensim a constituta in legibus disciplina recederent, vinculis plebeiarum nuptiarum constricti; non autem ut matris, fortunatior conditio etiam maritis aliquid luminis afferret, aut sola hæc potis esset, dare natis clariorem ortum, etiamsi inaudita leuitate & imprudentia in hominis vilioris lectum sese præcipitasset. Cuius rei causam genuinam obseruent velim contra nitentes, ne quod *εὐταξίας* causa inualuit, in abusum vertant, & de matris generosa stirpe tam mirificos effectus edente otiose disputent.

§. XLII.

§. XLII.

Quamprimum etenim animus ab hoc maiorum nostrorum proposito auertitur, & ad confusa Iureconsultorum volumina ruitur, tum etiam varia vndique dictoria, seu brocardica eaque inepta audiuntur, inque primis: in coniuncto contineri simile; adeoque simile, hoc est, nobilitatis stirpem a matre, saltem pro dimidio, prouenire; cum tamen non sit inferendum hoc modo. Et namque nemo diffitetur, matrem requiri nobilitate florantem, quæ sit vero illustris honestæque prosapiæ elocanda in matrimonium; non inde tamen confit, ut vel tantillum nobilitatis adportet in domum mariti, aut in liberos spargat sola, nisi & maritus nominare ac ciere auos proauosque nobilissimos queat: vnde dimidia, quæ a matre proficiscatur, nobilitas penitus concidit. Cui addendum forte, dimidiam nobilitatem non magis videri nobilitatem, atque dimidium consensum, pactum, vel contractum. Sed haud temere negatum est, matrem semissem nobilitatis efficere.

§. XLIII.

Vnde cum materni stemmatis maiores obseruamus iactari, ad splendorem nobilitatis ac commendationem virtutis, disciplinæ atque ordinis id pertinere putandum est: cum e contrario abiectæ conditionis mater, auia, proauia, atauia, maiorum inconcinnum prodat affectum, simulque ostendat, quam nihil hi pensi habuerint, leges veteris disciplinæ migrare, & intemperantiæ stimulis acti degenerauerint fere a primo ordine atque ortu sumendo in vxores ancillas, aut seruili conditioni proximas, quarum ex commercio & affinitate maculosa secundum hominum opinionem & legum arbitrium, procedens inde effecta sit posteritas. Quæ sola mihi sincera esse videtur

caussa, quare auctores præstantissimi in prædicando genere materno operam infumserint, vel infumere saltem debuissent. Ceteras enim in secundariis habendas, aut in primaria latere, haud temere aliquis forte dixerit. Est enim utique prægloriosum, Regibus editum esse, vel etiam a latere materno solo regiae familiae inseri, quæ sane omnium est nobilissima. Ecquis enim est paullo prudentior, qui non coniiciat, in præstantissimis & fortissimis viris a tot ætatibus ac sæculis eius inueniri maiores, quibus iam olim illa contigerit felicitas, ut Regis appellarentur genere, aut familias eorum, qui regii genere, filii nepotesque fuerunt, affinitate complecterentur. Quæ ratio sine dubio fecit, ut Albericus Monachus Godefridum Bullionium, Hierosolymitanum Regem, antea Lotharingiæ Ducem, a Caroli M. stemmate per feminas genus ducentem in primis laudaret, ac Lambertus Ardensis primos Guinenses Comites eidem regio generi insertos magnifice prædicaret: ut aliam fileam, quorum copiosum indicem contexuit Andreas Quercetanus. Vir doctissimus, in clari operis præfatione, quod *Historiam Geneologicam Domus Droensis* appellauit.

§. XLIV.

Simili ratione Germanicarum rerum Scriptores id in primis operam dederunt, ut, qui, vel a sola matre, magni Witekindi, aut etiam Ottonum genus attigissent, veluti meliori nota distinctos posteritati commendarent; quemadmodum vicissim eos etiam non parum extulere, de quorum genere præstantissimi Principes uxores sibi frequenter deligere consueuerunt. Ipse Calus IV. quum Fridericum V. Bnrggrauium Noribergensem Principum numero solenni ratione adscriberet, non sine laudis præ-

præfatione meminit, iam pridem & a longis temporum interuallis illustrissimos Duces & Principes affinitate sese cum Burggrauiis deuinxisse: documento certo, hanc domum in longa laudis possessione fuisse, inque ea virtutem, pudorem, ac disciplinam tam multis ætatibus regnasse, vt in tenebris delitesceret nunquam.

§. XLV.

At prorsus se gereret insulse, qui, quamuis nobilis femina nuberet pistori, stapulario, cauponi, adfirmare sustineret, liberos eius nihilominus nobilitatis instrumenta, notas atque insignia tueri merito posse. Erroris namque fontem supra ostendimus; ac rationes ad defendendas has nænias conquisitas, ita, credo, disiecimus, vt nemo tueri hoc pacto causam suam in posterum sit ausurus. Nunc vsum rerum eius generis Doctoribus opponimus; eosque publice prouocamus, vt vel indicent exempla, quæ ductam a sola matre nobilitatem confirmant, & expectationi eruditorum satisfaciant, vel in obscuritate latere permittant indignos nobilitate pullos, vel, quod omnium consultissimum, recantent, ne tam insolita & publicæ reprehensioni obnoxia doctrina acerbius explodatur aliquando. Non enim iam in Gallorum Campania versamur, vbi ventrem tam inuidendum priuilegium beauit olim; aut Louanii vitam viuimus, vbi septem familiis id prærogatiuæ datum prodidit in LOVANIA suo Lipsius, vt cuicunque homini id genus filia nupserint, is statim eiusdem cum vxore dignationis efficiatur: quamuis Christina Lipfianæ narrationi non nihil dubii *in Iurisprudenzia heroica* obuertat. In aliis vero teutoniæ terris ac provinciis eiusmodi priuas leges non cognoscimus; sed vsum, consuetudinem, ac summorum tribunalium auctorita-

ritatem sequimur, quæ abiectis nuptiis amitti nobilitatem vnanimibus suffragiis pronuntiant. Ne dicas, Doctores ac Romanas leges animum semper intendere atque hinc eius generis decisiones permanare. Statim enim reponimus, Germanos, vtut diuersis rationibus innixos, masculino sexui primas detulisse; & vxori arctiori, quam in Latio, nexu deuinctæ plane mariti nomen indidisse; quod non esse a Quiritibus factitatum supra in transitu indicaui-
mus. Deinde nondum probarunt nobis repugnantes, quod confirmari ante omnia debuit, nempe, diuersum vnquam morem in Germania obtinuisse. Penitus enim inane est, perorare & debachari in pragmaticos, tanquam patriarum legum inscios; cum interea neque lex, neque consuetudo contraria, quæ ventri faueat nobilitanti, in perorantium scriptis vlllo loco appareat. Ac præteriri denique non debet, ipsosmet, qui sic pragmaticos insectantur, corradere omnia, & leges Romanas hinc atque illinc coactas & confarcinatas parum feliciter applicare; ita vt vel similis culpa redarguat conquerentes, vel maior in eos incumbat, qui accusant, quam qui se defendunt.

§. XLVI.

Sed nos vero vetera patrum instituta & noua tam diu subsistere iudicamus; donec contrarium euidentioribus argumentis atque signis ostentatur: secuti Mollerum*, Carpzouium**, Noldenum***, Mylerum†, Knipschidium††, Cocceium†††, aliosque qui vtriusque fortunæ, puta, dignitatum & despectioris fortis socias etiam nobi-
lis

* in Semestribus l. II. c. 8. ** part. III. const. 37. def. 1. & 2.

*** de Nobilitate cap. XXII. n. 166. † in Gamologia cap.

V. sect. II. p. III. †† de Nobil. sagata & togata l. I. cap. XIII.

n. 155. seq. ††† Iurisprud. publ. cap. XXVIII. §. vlt.

lis profapia mulieres agnoscunt, non plus iis iuris transcribentes, quam plebeiis feminis; videlicet, quum descendunt ad asinos, & eminentioris gradus subsellium cum infimo commutant. Ita enim ius prouinciale Saxonicum articul. 45. lib. I. der Mann ist seines Weibes Vormund, ob er gleich ihr nicht ebenbürtig ist, und sie ist seine Genossin, und tritt in sein Recht, wann sie in sein Bett tritt. Vnde prorsus decisioni MXVIII. Cent. XI. illustris *Lynckeri* subscribimus, existimantis, ita ignobili viro nuptam e paterna familia excedere, nihil vt huic cum cognatis agnatisque amplius commercii intercedat, neque his cum illa eiusque marito atque liberis: vt auctorum aliorum præstantissima testimonia breuitati studentes omittamus. Nec dubium, quin feminæ, quando nuptias ineunt, e patris domo familiaque exeant, ac nobiles præcipue veluti alienæ stirpi insertæ censeantur olim a paterna hæreditate exclusæ, si denupsissent. *Clare Specul. Sueu. c. 293.* Ist, daß eine von zwei Töchtern nimt ein Mann, der ihr Genoss ist, und hat ihn ihr Vater Gut gelassen, das an Erd-Reich liegt, die andere nimt ein, der nicht ihr Genoss ist, das soll die Tochter einig und allein haben, die ihr Genoss genommen hat. Est hæc dispositio veteri Allemannorum legi admodum similis atque haud dubie inde decerpta. Res immobiles a censu liberæ soli nobiles ingenuique habebant & accipiebant; res mobiles vero in omnium facultatibus esse poterant, siue nobilitate emerent, siue minus. Vnde clarum, cur excluderentur filiæ suæ sortis oblitæ ab immobilium rerum successione. Vnum addimus, immo bina: primo non patrocinari aduersariis, quod in dicto iure prouinciali Saxonico sequitur: Nach des Mannes Tod ist sie loß von allen seinen Rechten und Ehren, denn

sie behält wieder ihren Stand und Recht, das sie angebohren war, ehe sie den Mann nahm. Hoc enim potius de femina ignobili exponendum in pristinam conditionem recidente; non autem de dignitate amissa & semel extincta recuperanda: quanquam excellentissimus Ludolphus in tractatu de *Iure feminarum illustrium* iam dudum bene animadvertit, nec prius, nec posterius Germaniæ moribus, respectu dignitatum, observari; atque de Werigeldo Saxonum Sermonem esse in primis. Alterum, quod cum maxime perpendendum censeo, illud est: inauditum esse, feminas, etiam illustrissimi ortus, quæ ita denupserunt, vñquam & vsquam adeo omnem rationem eiurasse, vt existimarent, se, quanquam pistori & infimi gradus homini sociatas, Comites & Principes generare, genuisseque (*Hochgebohrne, Durchlauchtige Kinder.*) Potius memoria tenemus & experimento scimus, non id eas sibi arrogare, sed admodum agere contentas, si suo relinquantur affectui. Vt illustris sua censeatur soboles, nec sperant, nec petunt, nec ipsæmet secundum patria instituta fieri posse credunt. Quod si quis eas iuris sui dicat ignoras, ei auctor essem sua sorque, vt peculiarem hanc in rem tractatum, & patrio quidem sermone, ederet, præfixaque ad has feminas eleganti dedicatione, sua iis iura in memoriam reuocaret: quo facto, si non præmium sat magnum & cupiditati suæ congruum venabatur; erit certe hoc monumentum laudis nunquam non ad posteritatem commendandum, vespillonum, pistorum ac sellulariorum filiis honorum titulos procurasse, eosque in classem speciosarum personarum, communi licet suffragio eiektos, restituisse: obstructo ceteris ore, qui non nisi vulgaribus doctrinis atque opinionibus delectantur, simulatque

que illustribus viris insigni beneficio præstito, vt, quos tanquam viles neglexere alioquin, nunc gentiles, cognatos, propinquos habeant accipiantque.

§. XLVII.

Nos, donec id fiat, quasi e specula prospectantes, nihilominus confutando pergemus, in primis quum & nothis spuriisque feminarum illustrium nobilitatem fidenter tribui videamus. Quod si eo loco viueremus, vbi nulla inter legitimos & spurios differentia est, Ægyptiorumque ac Turcarum mores in vsum apud nos irrepsissent; tum quidem maior honos spuriis foret tribuendus, quam tribuimus hætenus. At non solum in Germania docemus, vbi nemo, qui sit extra legitimum matrimonium natus, ciuilem dignationem, aut æstimationem consequitur; verum etiam Christianos inter degimus, vbi impollutum ius matrimonii requiritur, proque scorto habetur, quæcunque honestum vxoris nomen tueri non potest. Soli Germanorum Francorumque Reges hic aliquid præcipui tenent, qui, vt olim ob nobilitatem pluribus nuptis, Tacito teste, ita etiam nunc ob nobilitatem pluribus sæpe amicis ambiuntur: estque haud difficile ad diuinandum, quare magnorum Principum ac Regum liberi naturales, atque ab iis agniti, nunquam sint ignobiles. Nam cum illi primus & originarius nobilitatis fons sint, eorumque nutus atque vox ex nihilo aliquid e vestigio efficere possit; quis ausit eorum nunc liberis scribere dicam, & nobilitatis insignia penitus detrahere nothis? quanquam forte ratio, & sacra philosophia habeat, quod cupiditati effreni & lasciuiantis sæculi moribus* obiectet. Vnde iterum fal-

K 2

luntur

* Quamdiu enim ob nobilitatem ambiuntur Principes ab iisque impuditiæ sperantur præmia, nec liberis inuerecun-

luntur, qui non nihil illustre regio latere in sanguine sibi persuadent: a quo errore nonnulli etiam Gallorum sese expedire nequeunt, qui ceteroquin omnem nobilitatem ab hominum opinione, legum arbitrio, ac more ciuitatis prudenter suspendunt. Ceterorum vero, qui simili cum auctoritate non regnant, tanta ut non est potestas atque pri-

do coitu genitis deest nobilitatis insigne; vix sane sperandum, ut luxuriæ offeruescentis in aula æstus certis finibus coerceatur; semperque mihi memorabile visum est, quod Paulus Iouius in *elogio Galeacii Sfortiæ* p. 243. litteris prodidit: *His artibus quum boni splendidissimique Principis nomen tueretur premebant eius famam intemperantes, vagæque libidines. Nam ea tum erat ex multo otio luxuriantis seculi conditio, in ipsis præcipue nobilioris matronis, ut totum pudicitiae decus ab humanitate aulae alienum prorsus & subogreste putaretur, ideoque princeps ad licentiam libidinis proclinatus, & iuuentæ vigore venustateque oris supra omnes spectatu dignissimus, procacibus feminarum oculis & desideriis cupidissime deserviret. Erat enim tum vulgatum inter feminas, nullam ex principis concubitu fieri impudicam, earumque maritos, qui inepti birci videri possent, ita excellere aureis cornibus, ut dignitate cunctos anteirent. Quæ cum legisset Petrus Bælius in *Lexico Crit. art. LAMPONIANO* non tantum valde indoluit, sed, uti vides, sequentia addidit: *Voilà sans doute le souverain degré de la corruption; car si quelque chose empêche, que la chasteté ne soit banie du monde, c'est que l'on arrache à l'égard de femmes une idée de des bonheur au vice oppose. C'est la principale barrière dont la providence de Dieu s'est servie, pour arrêter un peu les progrès de l'impureté, & les empêcher d'inonder tout le genre humain, à la manière des eaux du deluge, qui n'épargnerent que très-peu de gens.**

primitiua nobilitas; ita etiam eorum liberis naturalibus talis honoris apex tribui nequit, Gallorum prouerbum est: Regem semper generare Principem; ceteros, quibus honesti coniugii nomen deest, homines viles: nisi forte vel lex antecedens, vel consuetudo, vel legitimatio subsequens reliquorum hominum nobilium foetibus auxilio veniat. Et scimus, quid in Gallia nuperrime disputatum fuerit, atque etiam nunc occasione Principum legitimatorum generatim hac de re disceptetur.

§. XLVIII.

Quæ lis ne cui prorsus peregrina & a ratione absona videatur, is cogitet, non esse iniquum, maiori eos honore affici, qui secundum patriæ leges, atque ex ordinata affectione sunt geniti, quam quos vel stuprum, vel inhonesta consuetudo, quæ nominari non potest, in lucem propulit. Et si enim nobilitatis filum ad posteros producit, & de auo in patrem, de hoc in filium filiamue, & sic porro protenditur; est tamen cognitum, fieri id semper debere interueniente sanctioris matrimonii fœdere. Quare iterato monendum existimo, nec summorum etiam principum liberos naturales a matre rubentes nobiles esse; sed dum demum, quum agnoscuntur, & publice e regio sanguine vtcunque descendentes declarantur, regni, seu regionis more pro nobilibus haberi. Quod si igitur dissentientes feminas terra marique potentes simili auctoritate, atque Principes mares pollere statuerent, forte tolerabilis eorum opinio foret; in primis, si ita circumscriberent illam, vti nos adsertum de Regum magnorumque Principum nothis circumscripsimus: at cum feminis potestate summa non præditis, vtut illustri honestaque origine, tam insolitam licentiam largiuntur, vt, siue vagis libidinibus in-

dulgeant, siue coniugali affectu ament, generentque; nihilominus ex se natis decus nobilitatis largiantur, intolerabiliter sane falsi sunt. Mera enim repugnantia est: instituta ciuitatis, omniaque etiam diplomata, quibus talis prærogatiua indulgetur, volunt, vt hæc liberis ex iusto matrimonio susceptis solum competat; & tamen femina nobilis, cum propagine sua nobilitatis tesseram communice; vtut ea contra patriæ morem, ac legum statuta ex vago conceptu vtcunque liberos enixa est suos. Noli confugas ad naturalem nobilitatem tertio, ne necessitas imponatur nobis, tertium de dandi depexum, tuque sine nostra culpaibilis tandem madesas. Repugnant enim tibi, quocunque oculos conuertas, omnia. Non est apud nos ius Amazonicum receptum, neque etiam intra patriæ nostræ fines Amazonum habitat progenies; quæ tam splendido ornata sit priuilegio, vt, ex quocunque fatu vterum gerant, Amazonem eiiciant armis idoneam, & bellicis laboribus parem. Germani veteres, vtut gentilium superstitioni adhuc dediti, matrimoniis inprimis fauebant: quod supra Taciti testimonio confirmauimus. Et cum vero, cum Christo nomen darent, in hac disciplina multo sunt facti confirmationes: cui cum accederent Canones, & Pontificum decreta summo spurios odio prosequentia, patriisque legibus tandem coniungerentur; ita sane iis via ad laudem & decus est præclusa, vt, nisi peculiari priuilegio impedimentum tollatur, etiam prærogatiuo ordine æternum sint carituri; maxime, quando femina natalibus splendida abiecto sese homini mala sua cupiditate miscet. Prorsus enim incongruum foret, adseuerare, vtcunque genitos matris illustris, simulatque conceptu plebeio ortos nobilitatis munere decorari; cum ostensum
antea

antea, sobolem tam imparibus nuptiis susceptam in vili-
bus vltimiq; subsellii iri locatum personis. Quicunque hic
paulo pertinacius obloquuntur, ii officiosissime a nobis
rogantur, vt, si de doctrina sua certi, exempla in medium
ferant, ne imaginaria habeantur omnia, quæ proferunt,
ac perituræ chartæ illinunt. Saltem magnam opinioni no-
stræ verisimilitudinem conciliant feudalìa instituta, quæ
ab omni successione nothos spuriosque remouent: vt di-
gnitates omittam & regni præcipua munera, a quibus
tam vagæ gallinæ filii certissime arcentur.

§. XLIX.

Quamobrem plane persuasum habeo, etiam in feu-
do feminino, hæreditarioque id genus spurios succedere
non posse; cum in omnium inuestiturarum formulis
nunquam non præponatur atque indicetur, successuros
duntaxat, qui secundum patriæ honestos mores sint ge-
niti, ceteros flocci fieri, & a tam nobili societate merito
depelli. Quis autem dubitet, adhærere huiusmodi libe-
ris non nihil maculæ, quæ regnantium auctoritate prius
auerruncanda & delenda, donec ad ciuilia emolumenta
aditus iis denuo patefiat. Cui argumento vix obest, non
videri puniendos, qui nihil commeruere, liberos. Quis
enim punit? Quis eis adimit tantillum? Quæritur, num
aliquid acceperint a matre propudiose viuente: vtpote
cui a primis gentilitiæ nobilitatis litteris, aut, si fit indige-
nitalis ortus, aliud nihil permissum censerì debet, quam vt
more nobilium & secundum legem in ciuitate stabilitam
generis sui propagationi operam det. At hic vero non est
eminentium viraginum mos honestus, aut ciuitatis no-
stræ iusta consuetudo; se vt substernant veredariis, aut
in tabernas seruorum sese insinuent leues, aut per varia
regna

regna prouinciasque ambulantes, veluti Sabiorum Regina, subolem anhelent: potius præcipuum illarum decus videtur, mitigatam secundum pudorem sectari vitæ rationem ac malle nubere quam scortari, malle se continere, quam naturæ luxurianti frena laxare. Vnde factum haud dubie, vt, illustrissimarum, licet, feminarum, spurii in monasteriis reconderebantur, ne tam insolitæ rei memoria sæpius & omni loco refricaretur. Minimum Rotrudis, Carolo M. natæ filium naturalem Ludouicum in monasterium S. Dionysii detrusum Annales Bertiniani testantur. Addunt alii, inter Sueuos Gothosque vix licuisse nothis inter honestos versari. Ioannem Magnum *in bist. septentrionali* hoc prodentem nominarem, nisi suspectæ fidei testis in aliis foret. Id interea apud Saluianum de *Gubernat. Dei lib. VII n. 239* occurrit, Gothorum gentem esse *pudicam*, Saxones *castitate mirandos*. Quare non absimile veri, quod adstruit *Magnus*. Quid autem imperatoriis codicillis fieri queat, factumque forte sit aliquando, nunc non disquiritur. Tantum in transcurso obseruamus, valde illos decipi, qui etiam nobilium masculorum liberos nulla matrimonii lege procreatos hodiernum in Gallia existimari nobiles tradunt. Aliud docet supra laudatus Ioannes Bacquetius, item Parisiensis Senatus Aduocatus Franciscus de Masoniis (*des Maisons*) libro, quem præscripsit: *des oyde tailles, gabelles cap. XIII. p. 451.* idque absque regiis litteris solennique legitimationis carmine fieri posse perspicue negant. Ac ne quis Germanos nostros nihil pensi habuisse existimet, sintne Viri fœminæque illustres naturalium liberorum in numero, aut etiam ab iis orti, de secundis Maximiliani I. nuptiis aliquid obseruabo, forte non inutile, nec scopo nostro difforme. Est enim cognitum,

tum, post Mariæ Burgundionum Principis excessum, præreptamque a Carolo Franco Annam Britannicam, Imperatorem in matrimonium sibi delegisse Blancam Mariam Sfortiis oriundam, quorum stirps non solum erat nouis admodum coloribus tincta atque alio proxima; verum etiam impura genitura paullulum deformis. Quare euenit, ut vehementer hoc Electoribus connubium displiceret, historiarumque actoribus ansam daret, reprehendendi Maximiliani præceptis consilium, atque auri argentique cupiditatem prope immodicam. Præter ea, quæ e Guicciardino, Belcario, Dattio, peti possunt, Petri Bælii * ea de re, posteaquam de præcepta Imperatori Britanniae minoris Principe verba fecit, iudicium audiamus: *On se consulta du coté de l'Empereur. Ce fut à la verité une MESALLIANCE, car Maximilien se maria avec Blanche Marie Sforze dont le sang'n etoit point encore épuré de la souillure d'origin' vñ qu'elle étoit petite fille du un batard & d'une batarde, mais elle apporta beaucoup d'argent dont son époux se fit un tres-grand plaisir.*

§. L.

Quam vellem vero, ut, quum de materna disceptatur nobilitate, Christi mater non esset ab Hoepingio aliisque in exemplum producta, utpote cuius stemma in Christi genealogia consignanda non solum non sit omissum; sed tanquam nominatissimum ab omni latere expositum ductumque. Quid enim utilitatis afferet hoc exemplum contradicentium causæ, ad probandum, in Germania nobilitare ventrem? tametsi Christus, interueniente Maria, præclarissima nobilitatis ornamenta accepisset. Saltem hoc est conuertere cuncta, ut indigestus & rudis
L tandem

* Reponse aux questions d'un provincial. Tom. III. p. 611.

tandem acervus fiat. Possem enim leui demonstrare opera, neque Matthæum, neque Lucam epochas maternæ generationis retulisse, sed Iosephi patris: estque hac de re copiosa inter Theologos disceptatio, quare id factum, quum Christus non esset Iosephi filius proprie, sed Mariæ. Deinde, etsi verum foret, (cum tamen sit perspicue falsum) Euangelistas recensuisse solum maternum Servatoris genus, vtpote patrem non habentis; quid prodesset, quæso, hoc argumentum de matris facultate nobilitandi differentibus, ubi est pater, isque certus? Postremo non puto quemquam tam futurum sui oblitum, ut nobilitatis Iudaicæ gradus ad Romani Germanicique generis præstantiam sit exacturus. Ipse Matthæus omnes Israelitas Christi fratres appellat: nec tam abiectæ conditionis erat quisquam, qui non contingeret propinquitate Iosephum & Christi matrem Mariam. Quocirca nonnulli animum induxerunt, Israelitas omnium videri nobilissimos; vtpote quibus sua fuissent stemmata admodum nota, tribus, patrimonia exacte descripta; quique haberent simul maiores omnium excellentissimos. Atego vero existimo, perperam plane Iudæos inter stirpe nobiles recenseri, ubi omnes pari nobilitate censentur. Sicuti enim rectum non est, nisi, ubi aliquid declinet a recto degeneretque in curuum; ita nobile non intelligitur, ubi nihil ignobile. Quod eam potissimum ob causam in medium fero, ut appareat, quam sit inane vocare nobilitatem Iudaicam in auxilium ad malam causam ac thesin omni tigno fulciendam, nempe ut mater apud Germanos suis impertire nobilitatis decora credatur; quia Christus a Maria genus traxisset suum. Perbelle! Possem, si vellem, paullo speciosius cum iis argumentum communica-

nicare, nisi timerem, eos magis iri redditum obstinatos, simulatque turgidos. Sed proferam tamen. Est quippe cognitum, superesse in litteris Sacris exempla genealogiarum, quorum ordo ex mulieribus texebatur. Erat, ut vnum suppeditem, stemma Ioabi de matre, fratrumque Ioabi. *Sorores*, ita legimus i Paralip. cap. II. v. 16. filiorum *Isai*, qui Davidi pater erat, *Tservia & Abigail*, filia autem *Tserviæ Abisai*, *Ioab & Hasael tres*, *Abigail vero peperit Amasum*. Quem locum, si rescivissent, hem! quam isti fuissent exsultaturi, opinioni suæ tam firmum inde præsidium circumponi. Verum tamen in aurem dico sic exsultantibus, nihil ab hoc exemplo roboris accersere sapientiores. Hebræi quippe omni gentilitio & hæreditario nomine destituebantur; adeoque frustra sunt, qui nomen voluisse eos illustrius venari a matre opinantur. Rectius sentiunt, qui eam ob causam feminas aliquando in genealogiarum tabulis esse memoratas coniiciunt: quod nemini licebat, ex præcepto Dei, transferre possessionem & dominium fundi sui in hominem, alterius gentis & tribus; immo etiam virgines, quæ fratres non habebant, adeoque ἐπίκληροι erant, omnino debebant nubere Viro paternæ suæ gentis. Ad quod accedunt frequentes Iudæorum δοξολογίαι gloriantium in numero filiorum filiarumque: Adferunt enim laudem liberi parentibus: quod huic loco in primis convenit, quando Esras, qui forte παρὰ γαλιπόμενων est auctor, Isai gentem tam copiosa recensio-
ne profequitur; non, ut Ioabus reddatur speciosior ac nobilior; sed ut Isai Davidis pater ob tam numerosam prolem fiat nominatior. Cui rei intelligendæ inseruit Iesaiæ cap. LVI. 5. Ex quo liquet, veritati admodum consonare, quod observat Ioannes Seldenus *de Successionibus ad leges*

Hebræorum cap. III. Iureconsultus Ebræorum mores, siue sacras de successionem ac natiuitate leges interdum aut oscitanter nimis, aut nimis inscienter tangere.

§. LI.

Atque hætenus generatim examinauimus, quæ ad quæstionem de ventre nobilitante pertinent, ostendendo, amitti a nobili femina primitiuam dignationem, si dissonos iungat nexus. Sed quid est vero hoc? An Regis filia conditionem suam imminuit, si Principi? Princeps femina si Comiti? Comes si nubat Baroni? aut denique Equiti? Ad quod distincte respondendum: vtut breuibus, ducti testimonio Adami Bremensis, quod excitaui-
mus supra.

§. LII.

Nobilis, statuebant Saxones, nobili iungatur, libera libero. Qui cum essent gemini in Germania ordinis prærogatiui; ideoque vsu venit, vt, quæ de primo ordine non denubebant, natiuam dignitatem ac præcellentiam sine controuersia retinerent. Et si enim magnopere differre videtur Regium δειγμα a Ducis, Marchionis a Principis nomine; atque hoc iterum a Comitis atque Baronis appellatione; tamen discrimen non tam in ordine, quam muneribus obseruatur: quippe ordinis respectu omnes in æquo stabant. Cui non repugnant, qui Principes præstantia vincere Comites aiunt. Semper enim animum induxi, Principes nihilominus referri debere ad Dominorum ordinem, neque eos magis videri Dominos, atque Comites. Explicatius id signabo, vt me intelligant. Omnis Princeps erat Dominus, non autem omnis Dominus Princeps. Qui hoc ornabatur elogio, vel Marchionis, vel Ducis munere eminebat conuestitus, ad-
eoque

eoque præerat cum auctoritate pluribus. Quocirca nova appellationis causa in imperio quærenda maiori. Voces *Fürst*, *fürstehen* regimen paullo latius indicant. Cuius rei veritas inde potissimum confirmatur, quod Comes, Marchio effectus, vel Dux creatus, eo ipso erat Princeps, quando eminentior in munere atque imperio cumulabatur? quamvis Imperatoriis in litteris nihil esset de principali nomine ac dignitate dictum. Quibus hic dubiolum subnascitur, illi cogitent, non tam novum ordinem constituisse Principes, quam hoc nomen, propter imperii amplitudinem, cum altiori munere speciatim tributo coaluisse. Amplitudo imperii vero index potius est muneris augustioris, quam classis novæ atque ordinis distincti. Cape simile. Qui apud nos a magnis Principibus ac Regibus in numerum administratorum status cooptantur, illi statim, ac sine peculiari designatione, aut singulari huius rei mentione, *excellentiæ* titulum consequuntur; ac nemo interea est, qui existimet, in superiorem nobilitatis Germanicæ classem eos transferri, qui tali elogio ornantur. Tota difficultas, quæ nos in ambiguo constituit, inde est, quod sæculo XII. quidam vocati sunt Principes, qui nec essent Duces, nec Marchiones, nec Burggravi, nec Landgravi principes. Sed hoc novum est; pertinetque potius ad caput *πρωτοβουλος*, quam causam altioris ordinis. Hinc est, quod talis antecedit omnes Comites; etsi non mutat ordinem, sed est, manetque Dominus, ac forte Comes, quo nomine cluebat, antequam id nominis atque prærogativæ ei adiiceretur. Ne vnquam titubes, respice, precor. Archiduces, & magnos Duces. Quid est Archidux? Estne hoc novum officium, aut novus ordo? Non credo. Archiprinceps vnus

de primis principibus est; sicuti Archidux & Dux magnus de primis Ducibus sunt, aut inter Duces primi. Quamobrem primum nouitatis ac rei veteribus incognitæ argumentum inde putem deriuandum, quod nollent Ducum ac Marchionum filii comitum amplius elogio mañtari, nec Imperatoribus nati ducum titulis viuere contenti. More sic semel probato, varii etiam Principes comites innotuerunt personalibus Principum beneficiis fruantes. Interea persuadeas tibi, precor, non deesse nobis documenta rem omnem in clarissima luce constituta, si propositum nobis foret, excurrere paullo longius.

§. LIII.

Iam enim affatim prorsus est ad probandum, quod cupimus. Manet Regis filia, itemque nobilissima, qua in manus Ducis, Principis, Comititis conuenit. Non reperitur in veterum annalibus, status quæstionem iis esse motam vnquam, quæ Comitum non detrectarunt thalamos. Nec dici sine inuidia potest, eas nobilitatem commaculare suam, quæ de primo nobilitatis ordine non enubunt. Non est nunc, neque fuit vnquam tantum inter Comitem, Marchionem & Ducem interual- lum, quantum apud Romanos Senatorem inter & Equitem. Quare minime miror, retinere etiam nunc Principes feminas fastigii sui vocabula, etiamsi in Comititis torum adsumantur. Quod quum pro more, hoc est, solidissime variis argumentis & exemplis confirmauerit Vir summus G. M. Ludolphus de *Iuribus feminarum illustrium*, supersedemus adferre plura. Id adtingimus strictim, iniuriam facere eruditissimo Auctori, qui ita eius doctrinas ad causam suam accommodant, ac si is statueret, ser-
uare

uare pristinas inscriptiones prælustrem mulierem, quamuis ea in easam plebei hominis descenderet. Est hæc affirmatio ex vano ac *ψευδέγγραφος*. Neque enim is splendorem nobilitatis relinquit feminæ ad priuatos diuertenti, vtpote quæ ipsa sese albo illustrium eradit & in peregrinitatem quasi redigit, quum tam peregrino & insolenti amore occæcatur.

§. LIV.

Aliud vero est, & ab anteeunte quæstione haud parum distans, sintne huic salua atque integra primæ dignitatis elogia, quæ cum equite connubiale fœdus in-
eat, atque e palatio in rus prætoriumque villæ descen-
dat? ac facile est iudicatu, imminui quodammodo cla-
ritatem. Quomodo enim cunque equitis personam
conditionemque circumspicias, non erit is sane cum vi-
ro illustri & antiquitus inter nobiles relato eiusdem or-
dinis. Atque hinc est, quod etiam Principes equestris
generis feminam in thalamum suscipientes de altioris di-
gnitatis gradu iis acquirendo solliciti fuerunt, ne quis
liberis e tali coniugio ortis imposterum molestus fieret,
negotiumque faceffens vel spem successionis dubiam
redderet, vel ab illa, pro temporum motu, plane deiice-
ret. Penitus enim dissimilia sunt, non prohiberi talia
coniugia, atque interdum sustineri, & *Cæsaris auctoritate*
liberis primaria Principum iura firmari; & per se illa
atque hoc sine tibicine consistere. Exemplum uti sunt
obuia; ita nunc, vbi aliud est propositum nobis, non
conquirimus: monentes de cetero, ne quis equestres
mulieres in ancillarum tabernas temere detrudat; neue
in primis Henrici illustris Marchionis Misniæ postre-
mam vxorem Maltitiorum stirpe præclara genitam man-
cipiis

88 QVÆST. IVRID. AN NOBITET VENTER?

cipiis ac concubinis sine auctore, sine teste, sine litteris adsociet. Errantes hoc loco non absque lumine dimittet W. E. Tenzelius in *supplementis historiae Gorbanae*.

§. LV.

Nos colophonem nostro labori imponentes ultimo quærimus, suæ ne fortunæ damnum faciant inferioris nobilitatis mulieres quando Doctori, aut alii viro honesto & munerum in dignitate constituto aut noua nobilitate donato, in matrimonium dantur? Quod si femina in aulis viuentes audiendæ forent, non est sane dubitandum, quin omni prece imploraturæ essent Iureconsultos, ne ad choreas venire suas permetterent id genus vxores: adeo illæ doctos, &, qui non sunt ex equestri tribu, fastidiunt. Sed non puto, victoriam iis cessuram, posteaquam imperii leges sanxerunt diuersum, & viri præstantissimi multis argumentis docuerunt, non omnes, qui de nobili radice non germinarunt, pertinere hodierno vsu ad vulgi fæcem; multo minus, quos munerum ornat decus, aut imperiales codicilli, ob bene merita & propriam virtutem, ad altiorem gradum prouexerunt. Quis autem mereatur, atque virtute sit præditus, non est singularium hominum decidere. Plenius hæc sunt ab Ludolpho, atque illustri Cocceio, quos iterato non sine honoris testificatione nominamus, alibi excussa. Nos enim manum de tabula subtrahimus, &, quod tam breui scripto expedire pro dignitate, & rei vtilitate non potuimus, alii loco temporique reseruamus.

Gundling, Nicolaus Hieronymus,

Quaestio iuridica an nobilitet venter? vulgo vom Kunckel- Schleyer- und
Weiber-Adel

Halae Magdeb. 1745

Augsburg, Staats- und Stadtbibliothek -- 4 Stw 637

urn:nbn:de:bvb:12-bsb11224324-1

VD18 15046427-003